

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Vliv ragby jako kolektivního sportu na rozvoj osobnosti

Ondřej Matějka

Bakalářská práce

2015

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ondřej Matějka**
Osobní číslo: **H12435**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Humanitní studia**
Název tématu: **Vliv ragby jako kolektivního sportu na rozvoj osobnosti**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Zásady pro vypracování:

Teoretická část práce se bude zaměřovat na zkoumání vlivu ragby jako kolektivního sportu na utváření lidské osobnosti z pohledu psychologie sportu, psychologie osobnosti a sociální psychologie. V první kapitole bude prezentována historie ragby. Druhá kapitola bude věnována definování pojmu osobnost. Třetí kapitola bude zaměřena na vliv sportu na lidskou psychiku a utváření osobnosti. Ve čtvrté kapitole bude zachycen vliv sportovního kolektivu na utváření osobnosti jeho člena. Cílem práce je zkoumat a vyhodnotit vliv ragby na rozvoj osobností hráčů, kteří se tomuto sportu aktivně věnují. V praktické části práce bude proveden kvalitativní výzkum formou polostrukturovaného rozhovoru. Rozhovory budou vedeny jak s hráči ragby, tak s lidmi z jejich nejbližšího okolí. Během tohoto výzkumu bude zjišťováno, jaký reálný dopad má sport a sportovní kolektiv na utváření osobnosti sportovců. Poslední kapitola práce bude shrnutím a vyhodnocením získaných informací.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

TOD, David. Psychologie sportu. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3923-6

SVOBODA, Bohumil. Pedagogika sportu. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0156-7

VÝROST, J. SLAMĚNÍK, I. Aplikovaná sociální psychologie 1. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-269-6

MIKŠÍK, O. Psychologická charakteristika osobnosti. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1304-8

GAVORA, P. Výzkumné metody v pedagogice: příručka pro studenty, učitele a výzkumné pracovníky. Brno: Paido, 1996. ISBN 80-85931-15-X

HENDL, J. Úvod do kvalitativního výzkumu. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-246-0030-7

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jana Křišťálová

Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce:

28. května 2013

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. března 2015

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2014

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním v Univerzitní knihovně

V Hradci králové dne 30. 11. 2015

Ondřej Matějka

Rád bych tímto poděkoval vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Janě Křišťálové za cenné rady a informace, jež mi udělovala při zpracování této práce. Chci také poděkovat všem participantům výzkumu za jejich sdílnost a ochotu poskytnout rozhovory. Převeliké díky také patří všem mým blízkým, kteří se mnou měli trpělivost, vyjadřovali mi svoji podporu.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá vlivem ragby jako kolektivního sportu na rozvoj osobnosti a jejím hlavním cílem je zjistit, jaké formativní vlivy tohoto sportu na sobě hráči podle svého subjektivního hodnocení pozorují, jaký vztah mají hráči ke sportovnímu družstvu ragby a jak je jimi vnímána role trenéra a to, jak trenér na své svěřence působí. Teoretická část je věnována historii ragby, definici pojmu osobnost, vlivu sportu na lidskou psychiku a utváření osobnosti a vliv sportovního kolektivu na utváření osobnosti jeho člena. Praktická část bakalářské práce je tvořena z kvalitativního výzkumu, který je proveden formou polostrukturovaných rozhovorů s hráči ragby, kteří se tomuto sportu věnují aspoň dva roky.

KLÍČOVÁ SLOVA

rozvoj osobnosti, ragby, kolektivní sporty, formativní vlivy

TITLE

The influence of rugby as a team sport on the development of one's personality

ANNOTATION

The thesis deals with the influence of rugby as a sport on the collective development of personality and its main goal is to find out what the formative influences of the sport has on the players according to their subjective evaluation of what kind of relationship the players have towards a rugby team and how they perceived the role and actions of the trainer and the coach. The theoretical part is devoted to the Rugby Union history, the definition of personality, the impact of sport on the human psyche, the shaping of the personality and the influence of the sports team on the shaping of the personality of his member. The practical part of the thesis is made up of qualitative research that is carried out in the form of interviews with rugby players who are dedicated to this sport for at least two years.

KEYWORDS

personality development, rugby, team sports, formative influences

Obsah

Úvod.....	9
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 Historie ragby.....	11
1.1 Vznik Rugby Football Union.....	12
1.2 Vznik Rugby Football League.....	12
1.3 Vývoj RFU a RFL.....	13
1.4 Šíření ragby do světa.....	14
1.5 Ragby u nás.....	14
1.6 Pravidla ragby.....	15
1.7 Ragby union.....	16
1.8 Rugby league.....	17
2 Definování pojmu osobnost.....	19
2.1 Systémové pojetí osobnosti.....	19
2.2 Teorie komfortní zóny.....	20
3 Vliv sportu na lidskou psychiku a utváření osobnosti.....	23
3.1 Potencionální vlivy ragby.....	23
4 Vliv sportovního kolektivu na utváření osobnosti jeho člena.....	28
4.1 Dělení sociálních skupin.....	28
4.2 Ragbyové družstvo jako sociální skupina.....	29
5 Vliv ragbyového družstva na osobnost člena.....	31
5.1 Socializace.....	31
5.2 Socializace a sociální role.....	32
5.2.1 Sociální role sportovce.....	33
5.2.2 Role hráče ragby.....	33
5.2.3 Role trenéra.....	33
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	35
6 Metodika a výzkum.....	36
6.1 Cíle výzkumu.....	36
6.1.1 Intelektuální.....	36
6.1.2 Praktické cíle.....	37
6.1.3 Personální cíle.....	37
6.2 Kvalitativní výzkum.....	37
6.2.1 Případová studie.....	37

6.2.2	Polostrukturovaný rozhovor	38
6.3	Výzkumný vzorek	38
6.4	Průběh výzkumného šetření	39
7	Výsledky výzkumného šetření	42
7.1	Rozhovory	42
7.2	Analýza dat.....	55
7.3	Závěry výzkumného šetření	60
Závěr	63
Zdroje	65
Seznam použité literatury	65
Internetové zdroje	66

Úvod

Tato bakalářská práce nese název vliv ragby jako kolektivního sportu na rozvoj osobnosti, budu se v ní zabývat problematikou potencionálních formativních vlivů ragby na osobnost hráče.

Toto téma je mi velmi blízké, protože sám ragby hraji a zajímá mě, jaké všechny vlivy na mě a mé spoluhráče mohou působit. Dále se snažím o šíření povědomí o tomto sportu v České republice a doufám, že mi v průběhu zpracování získané poznatky usnadní propagaci tohoto sportu.

Cílem bakalářské práce vliv ragby jako kolektivního sportu na rozvoj osobnosti je především prozkoumat, zda a jaké potencionální formativní vlivy ragby působí na osobnosti hráčů.

Tato práce se dělí na dvě části – teoretickou a praktickou.

Teoretická část se bude zaměřovat na zpracování problematiky vlivu ragby na utváření osobnosti z pohledu psychologie sportu, psychologie osobnosti a sociální psychologie. Bude zde prezentována historie ragby. Dále se pak práce bude věnovat definování pojmu osobnost a systémového přístupu k osobnosti. Popsána bude také teorie komfortní zóny. Následovat bude část věnovaná vlivu sportovního kolektivu na utváření osobnosti člena, kde se práce bude soustředit také na dělení sociálních skupin a dále na klasifikaci ragbyového družstva pomocí tohoto dělení. Navazovat bude část věnovaná vlivu ragbyového družstva na osobnost člena, kde bude prezentován proces socializace. Další část se bude zabývat popisem sociální role sportovce, konkrétněji pak rolí hráče ragby a rolí trenéra.

V praktické části jsou představeny cíle výzkumu, který je proveden metodou polostrukturovaného rozhovoru v rámci výzkumného designu případová studie, která patří do skupiny kvalitativních přístupů k výzkumu. V této části je prezentován celý průběh výzkumu od přípravy až po vyhodnocování dat. Na konci bude odpovězeno na všechny výzkumné otázky a nebude chybět ani závěr bakalářské práce.

Během vypracování bakalářské práce jsem v hojně míře využíval odbornou literaturu a internetové zdroje, jejichž seznamy naleznete na samém konci práce.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Historie ragby

Různé formy míčových her je možné najít v historii nejstarších kultur. Hry podobné kopané a z ní vycházejícího ragby můžeme nalézt v historii národů v Číně, Japonsku, ve starém Řecku, v Itálii a Francii. Na území Britských ostrovů zavedli takovou hru římské legionáři a zde se zachovala až do novověku (Sláma, 1962, s. 12). Tento text pojednává právě o ragby a to se v takové podobě, jak ho známe dnes, objevuje až počátkem 19. století na území Anglie.

V 19. století se na území Anglie hrála velmi populární hra s názvem football. V té době však nebylo žádné organizační ústředí, které by zastřešovalo soutěž a jasně udávalo jednotná pravidla, jak tomu je například v dnešní době, kdy tuto činnost zastávají jednotlivé sportovní asociace. V důsledku nepřítomnosti jakékoliv jednotné organizace footballu se tato hra hrála v různých částech Anglie podle různých pravidel. Utkání mezi dvěma soupeřícími celky z různých částí země se hrála podle pravidel, na kterých se zástupci obou celků domluvili těsně před zápasem, a nebyvalo neobvyklé, že pokud se zápas dělil na poločasy, jeden poločas se hrálo podle jedné pravidel, a druhý poločas podle pravidel jiných. V roce 1823 při jednom takovém utkání žáků školy města Rugby ve střední Anglii chytil hráč William Webb Ellis míč do rukou a běžel s ním vpřed do soupeřova území. Bylo to sice podle pravidel, ale proti tehdejšímu zvyklostem. Protihráči se ho snažili tělem zastavit a složit i s míčem na zem. Tato taktická novinka se vžila a ovlivnila vývoj footballu nejen v Rugby, ale i na jiných školách střední Anglie (Sláma, 1962, s. 13). Takového rozšíření nového způsobu hry footballu a dalšího vývoje se mohlo dosáhnout hlavně díky podpoře ze strany vedení škol, budování vhodného venkovního prostředí pro hru, velkého zájmu hráčů a podpory jejich rodičů.

Obvykle byla tato hra provozována na školách v rámci školní tělesné výchovy. Žák Thomas Hughes, kapitán školního družstva kopané, sepsal roku 1846 pravidla footballu, jak jej hráli na škole v Rugby. Tato pravidla se svým charakterem blíží daleko více novodobému ragby než pravidlům dnešní kopané (Sláma, 1984, s. 7).

Z důvodu dlouhotrvající absence jednotnosti pravidel footballu se začala naléhavěji prosazovat potřeba ustanovit jednotná pravidla footballu, podle kterých by se odehrávala utkání mezi jednotlivými týmy z různých částí Anglie.

To v roce 1863 vyústilo v založení „The Football Association“ (FA) v Londýně. Pod hlavičkou této asociace se měla hrát hra pod názvem „football“ podle pravidel, jak jej hráli v Cambridge, která byla sepsána již v roce 1848 (Wikipedia, 2015a).

Tato pravidla se však v mnohém odlišovala od pravidel „footballu, jak jej hrají na škole v Rugby“. Hlavní rozdíly byly v pravidlech o nesení míče v rukou do soupeřova území a o zastavování hráče, který míč nese formou držení, tažení nebo skládání na zem hráčem nebo hráči bránícího týmu. S těmito dvěma pravidly se ve „footballe“ podle Cambridge nepočítalo.

Takový zásadní rozdíl v pravidlech vedl zastánce „footballu, jak jej hrají na škole v Rugby“ k rozhodnutí nepřipojit se k FA, protože tito hráči zastávali názor, že vyloučení těchto dvou klíčových pravidel by zničilo ducha hry a veškerý zájem o ni (Wikipedia, 2015).

1.1 Vznik Rugby Football Union

Rozhodnutí nepřipojit se k FA tedy vedlo k nutnosti vytvořit asociaci vlastní a sjednotit tak pravidla pro týmy, které preferovaly hru podle pravidel z Rugby.

Výsledkem bylo roku 1871 založení „Rugby Football Union“ (RFU), která plně přijala pravidla podle Rugby. Tato „Rugby Football Union“ existuje dodnes jako hlavní instituce pro správu ragby union v Anglii, stará se o 2000 autonomních týmů, tým národní reprezentace (Anglie) a o organizaci soutěží v zemi, vzdělávání hráčů a rozhodčích. Díky založení RFU, její jednotné centrální organizaci, jednoznačně stanoveným pravidlům a rostoucí oblíbenosti této hry se ragby na území britských ostrovů velmi rychle šířilo (England Rugby, ©[b.r.]).

1.2 Vznik Rugby Football League

Díky stálému šíření a rostoucí oblíbenosti hry ragby se po celé Anglii začaly zakládat sportovní kluby, které se ragby věnovaly a hrály tuto hru na vysoké úrovni. Obliba hry a situace kolem ní vedla až do bodu, kdy hráči z průmyslového severu Anglie (především hrabství Lancashire a Yorkshire), obvykle příslušníci tvrdě pracující dělnické třídy, si v práci brali volno, aby se této hře mohli věnovat. Často se stávalo, že se velký počet hráčů nemohl dostavit na zápas, protože volno v práci nedostali, a tedy se nemohli podílet na reprezentaci svého města. To vyústilo v počátky profesionalizace ragby na severu Anglie, zejména v tom smyslu, že

dělníci dostali za účast v zápase zapláceno, jako náhradu za ušlý výdělek z práce, který ohrožoval fungování rodinných rozpočtů hráčů. Taková situace kolem placení některých hráčů vedla k rozdělení hráčů ragby do dvou skupin (England Rugby, ©[b.r.]).

První skupinou hráčů byli „amatéři“, obvykle žáci veřejných škol nebo lidé dostatečně bohatí na to, aby si mohli dovolit ragby hrát bez nutné kompenzace výdělku. Tito „amatéři“ byli většinou z bohatší jižní části Anglie.

Druhou skupinu hráčů tvořili „profesionálové“. „Profesionálové“ byli lidé tak chudí, že potřebovali kompenzaci za čas, který věnovali tréninkům, nebo zápasu, namísto toho, aby v tu dobu byli v práci. Tito hráči byli převážně lidé z průmyslového severu Anglie. Nápad nechat si platit za hraní ragby a rostoucí popularita tohoto sportu nejenom mezi hráči, ale i mezi diváky, obojí umožnilo zakládání plně profesionálních klubů ragby.

To postupně vedlo ke zdatelným rozdílům ve výkonech mezi týmy profesionálními a amatérskými. V důsledku toho RFU došla k rozhodnutí, že zakáže, aby lidé za účast na ragby dostávali zapláceno, zakáže profesionální týmy a neumožní hrát komukoliv, kdo dostává za hru zapláceno, nebo hraje za profesionální tým. Nutno dodat, že RFU mělo své sídlo v Londýně, což je na jihu Anglie, a to do jisté míry omezovalo možnost zástupců severních týmů na jednáních RFU prosazovat svoje zájmy (Wikipedia, 2015a).

Celá tato situace vedla k vystoupení velkého počtu severních profesionálních týmů z RFU a v roce 1895 si tyto týmy založily organizaci vlastní, tato organizace nesla jméno „Northern Rugby Football Union (NRFU), která se později roku 1922 přejmenovala na „Rugby Football League“ (RFL) a pod tímto jménem funguje dodnes a zastává stejnou roli jako RFU, ale v soutěžích rugby league (Wikipedia, 2015b).

1.3 Vývoj RFU a RFL

Postupem času, jak se tyto dvě ragbyové organizace vyvíjely, došlo i k odlišnostem v pravidlech. Více změn proběhlo v pravidlech profesionální RFL, a to hlavně za účelem zrychlit a zjednodušit celou hru a udělat jí tak více atraktivní pro diváky, na jejichž účasti a placení vstupného stojí zisk peněz, které jsou nutné pro fungování profesionální soutěže. Profesionalizaci se nevyhnula ani RFU, stalo se tak ale až v roce 1995 (Stubbs, 2009, s. 118).

Hlavní rozdíly v pravidlech mezi ragby union (RFU) a league (RFL) popíši v části práce, která bude věnována stručnému přehledu pravidel ragby.

1.4 Šíření ragby do světa

Co se týká šíření ragby do světa, coby už samostatného sportu, šířilo se nejdříve na Britských ostrovech, a z nich pak dvěma hlavními cestami. Jedna z cest vedla přes Lamanšský průliv do Evropy, a první zemí, kde se ragby velmi rychle uchytilo, byla právě Francie. Druhá, pro ragby poněkud významnější cesta, vedla z Britských ostrovů do bývalých britských kolonií. V současné době se ragby hraje ve více než 100 zemích světa (Stubbs, 2009, s. 116). Na špičkové úrovni se hrají oba druhy ragby. Kromě Velké Británie a Irské republiky můžeme jmenovat například Francii, Jihoafrickou republiku, USA, Japonsko, Austrálii, Nový Zéland, Gruzii, Kanadu, Argentinu a spoustu dalších zemí, kde má tento sport velmi vysokou úroveň a reprezentační družstva těchto států se obvykle kvalifikují na mistrovství světa. Rozšíření ragby se nevyhnulo ani České republice, zde však momentálně zaujímá z pohledu evropského měřítka postavení okrajového sportu. Jak se k nám do České republiky ragby dostalo, to bude popsáno v samostatném oddílu této kapitoly.

Nutné je též zmínit, že z pohledu dvou druhů ragby, je všeobecně více rozšířené ragby union, proto pokaždé, když se mluví o ragby, myslí se tím právě union. Když se mluví o rugby league, je vhodné použít celý název rugby league. Rugby league převyšuje ragby union svojí oblíbeností hlavně v Austrálii.

1.5 Ragby u nás

Sledujeme-li historii vzniku ragby u nás, setkáme se již na jejím samém počátku s osobností zasloužilého umělce a akademického malíře Ondřeje Sekory, který při zakládání ragby u nás sehrával role propagátora, organizátora, rozhodčího, trenéra či autora první naší ragbyové příručky (Sláma, 1984, s. 8).

Podle Slámy (1984) přišel Ondřej Sekora do prvního kontaktu s ragby během svého studia soukromé malířské školy v Paříži. Jeho zájem o sport ho přivedl právě na ragbyové

zápasy, a tento sport se mu natolik zalíbil, že když se po svém návratu do Brna v roce 1925 zúčastnil členské schůze S.K. Moravské Slavie, popsal tam ragby tak barvitě, že vzbudil živý zájem všech přítomných o tento nový sport a byl vyzván, aby je hru naučil. Sekora si tedy objednal anglická a francouzská pravidla, z Paříže ragbyový míč a ihned začal ragby nacvičovat s členy sportovních klubů Moravské Slavie a A. K. Žižka. Ti také uskutečnili 9.5.1926 v Brně první ragbyový zápas u nás. Nutno dodat, že Sekora k nám přinesl ragby union, tedy takzvané „patnáctky“, a tak u nás založil více než osmdesátiletou tradici tohoto sportu.

Rugby league do České republiky proniklo teprve nedávno, na webu České ragby league asociace se píše, že díky Milanu Mrtýnkovi, který společně s Janem Slukou, Michalem Priputenem, Johnem Andersonem a Iainem Sellersem založili Czech rugby league association (CZRLA). Prvních mezinárodních zápasů se česká reprezentace účastnila v roce 2006 proti Srbsku a Nizozemsku. Až o tři roky později se uskutečnil první domácí šampionát, ve kterém slavil vítězství tým Přáslavice-Olomouc. Ve stejném roce pak přišlo historicky první vítězství národního týmu nad Německem. Během dalších let se rugby league v ČR pomalu rozvíjela. V roce 2013 existovali už dvě herní divize o celkovém počtu deseti týmů. Aktuálně se CZRLA snaží rozšířit hráčskou základnu a založit juniorskou ligu, díky čemuž by se rugby league v ČR stalo v očích vlády plnohodnotným sportem“ (Czrla, [b.r.]).

1.6 Pravidla ragby

V zásadě jsou oba druhy ragby, jak league, tak union, velmi podobné hry se stejným základem. Hráči útočícího týmu mají za úkol běžet s míčem a položit ho do soupeřova brankoviště na konci hřiště. Hřiště pro oba druhy ragby jsou téměř shodně velká (délka 100 až 120 m, šířka 66 až 70 metrů). Míč je možné přihrávat do strany, nebo dozadu svým spoluhráčům, ale není možné míč přihrávat dopředu. Bránící tým může zastavit útok tak, že složí na zem útočícího hráče, který v tu chvíli má míč. Míč je zpravidla šišatý, sešitý ze čtyř dílů kůže nebo umělého materiálu, bez výrazných švů (Stubbs, 2009, s. 116). Toto všechno mají obě hry společné, zajímavé jsou však odlišnosti.

1.7 Ragby union

Ragby union se hraje v patnácti lidech na každé straně, proto se mu také říká „patnáctkové ragby“, nebo zkráceně „patnáctky“. Útočící tým má míč a hráči bránícího týmu skládají na zem hráče, který v danou chvíli míč nese. Složený hráč má povinnost míč okamžitě po složení posunout dozadu svým spoluhráčům, takzvaně míč uvolnit. První skládající hráč má po dokončení skládky (ruka s míčem skládaného hráče se dotkla země nebo je hráči s míčem znemožněn další postup vpřed) povinnost uvolnit skládaného hráče a umožnit mu tak uvolnění míče. Během toho, kdy složený hráč posouvá míč dozadu svým spoluhráčům, mohou členové bránícího týmu posouvaný míč sbírat, musí však při sbírání míče stát na nohou. Útočící tým může prostor skládky, kterému se říká „ruck“ dočišťovat. Dočišťování probíhá tak, že spoluhráči skládaného vstoupí do „rucku“ v ose s balonem (osa je rovnoběžná s postranní čarou) a svým tělem zamezují bránícímu týmu v sebrání balonu (pro bránící hráče platí stejná pravidla přistupování do „rucku“). Pokud útočníci správně dočistí uvolněný míč, další spoluhráč míč sbírá a rozehrává ho dál. Celé této situaci, kdy se hráči obou týmu snaží v rucku získat převahu nad balonem se říká „contested tackle“ (napadaná skládka). V unionu může takových skládek proběhnout neomezené množství, útočící tým však může o míč přijít, pokud ho obránci z „rucku“ vyberou, nebo se útočící tým dopustí chyby. Pravděpodobnost chyby se s každou skládkou zvětšuje, protože získávání převahy nad balonem a samotné skládání je velmi náročné na fyzickou výdrž a soustředění hráčů. Mezi časté chyby patří takzvaný předhoz (příhrávka dopředu) nebo „knock-on“ míč z hráče vypadne směrem dopředu během skládky, nebo špatného příjmu míče při příhrávce. Hra ragby union je náročná i na strategické pojetí hry. Velmi záleží na způsobu, jakým je který útok veden a jací se při něm zapojují hráči. Každý hráč na hřišti má svůj úkol, svoje přednosti a slabé stránky, je proto výraznou výhodou, když jsou hráči mezi sebou skvěle sehaní a navzájem se velmi dobře znají. Divák z tribuny si při zápase jistě všimne obvyklého vzoru rozestavení hráčů v poli. Hráči uprostřed jsou velcí a silní, ale velmi pomalí. Hráči blíže k postranní čáře jsou rychlejší a obratnější, ale nemají takovou sílu při přetlačování soupeřů.

Co se týká bodování v ragby union, je položení do brankoviště („try“) ohodnoceno pěti body, následné prokopnutí „háčka“ (ragbyová branka ve tvaru písmene H) po položení („konverze“) je ohodnoceno dvěma body. Penalta nebo kop ze hry jsou pak ohodnoceny shodně třemi body.

1.8 Rugby league

Rugby league se hraje na podobně velkém hřišti, jako rugby union, ale v počtu třinácti hráčů na každé straně, na hřišti je tedy více prostoru pro akce a manévrování. Skládka v league je velmi podobná skládce v unionu. Oba sporty se ale zásadně liší v tom, co se děje po skládce. Obránci složí útočícího hráče s balonem. Složeného hráče mohou obránci podržet na zemi po dobu 3-4 sekund, pak rozhodčí zahlásí „release“ (pustit hráče). Během toho, co je hráč držen na zemi, se celá linie obránců vzdálí dozadu o 10 metrů od skládky, vzdálenost určí rozhodčí. V místě skládky mohou zůstat dva bránící hráči („markři“), ti stojí za sebou v zákrytu čelem ke složenému hráči. Složenému hráči je po zahlášení „release“ umožněno postavit se na nohy a rozehrání balonu takovým způsobem, že pošle rukou pod svoji nohou míč za sebe připraveném spoluhráči, který si míč může nechat a běžet s ním, nebo ho hraje dál spoluhráčům. Takové situaci při rozehrávání se říká „play-the-ball“.

Hra začíná a obránci mohou opět bránit, jakmile se míč dotkne země, mohou však bránit pouze hráče s balonem. Při rugby league se tedy v prostoru skládky („rucku“) nezískává převaha nad míčem, takové skládce se říká „uncontested tackle“ (skládka bez napadení). Útočící tým má šest útočných pokusů, tedy šest skládek od obránců, po šesté skládce je míč předán obránců a role se otočí.

Co se týká bodování, je položení („try“) ohodnocen čtyřmi body, konverze je za dva body, jeden bod je za prokopnutí „háčka“ ze hry a dva body jsou za penaltu (trestný kop na háčko) (Czrla, [b.r]).

Snížením počtu hráčů z patnácti na třináct, omezením počtu možných útočných pokusů a díky změně v bodování se docílilo toho, že rugby league je oproti rugby union rychlejší a živější. V ragbyové kultuře se k vysvětlení rozdílu mezi těmito dvěma druhy ragby používá velmi zobecněné, ale přesné přirovnání ke hrám na šachovnici.

Rugby union je strategická a hráči jsou stejně jako figurky v šachu od sebe velmi odlišní v návaznosti na to, jakou úlohu který post na hřišti plní. Celkově je hra o něco pomalejší a často se vyžaduje plánovat fáze útoku i několik tahů dopředu, tvořit si výhody a ve správný čas je využít.

Rugby league oproti tomu je rychlá a strategicky méně náročná hra, stejně tak, jak je tomu v dámě. V dámě jsou figurky všechny stejné a mají srovnatelné možnosti, stejně tak

v rugby league není odlišnost v rolích na postech tak výrazná jako v unionu, a hráči jsou více univerzální.

2 Definování pojmu osobnost

Tento text se zabývá identifikací možných vlivů ragby na rozvoj osobnosti. Podle Vaňka (1974) je všeobecně ve sportu možné pozorovat nejrůznější projevy kladných vlastností osobnosti. Obecně se také uznává tvrzení, že sport takové vlastnosti formuje. Abychom však mohli zjistit, zda ragby nějaký, případně jaký vliv na osobnost má, musíme pojem osobnost definovat, neboli popsat obsah tohoto pojmu.

Obsah pojmu osobnost je v psychologii chápán různě. Do dnešní doby se nedospělo k jednotnému a všeobecně uznávanému pojetí osobnosti. To se projevuje i ve velkém množství definic osobnosti v odborné literatuře. Jedna z definic zní: „*osobnost můžeme vymezit jako individuálně organizovaný celek duševního života integrující vývoj neurofyzilogické struktury organismu a sociálních vztahů v aktivní interakci s prostředím. Objektivní dimenzi osobnosti je chování, subjektivní dimenzi shrnujeme pojmy pociťování, prožívání a vědomí s více nebo méně jasnou představou o sobě. Osobnost je tedy jakýmsi přetrvávajícím individuálním rámcem chování a prožívání, společným znakem vyabstrahovaným z myšlenek, představ, přání, citů, tělesných pocitů i činů, formou, která jim dává v daných podmínkách určitý individuální lidský svéráz*“ (Paulík, 2006, s. 20).

Při studiu osobnosti se často z praktických důvodů vyčleňují složky osobnosti, nebo je osobnost zkoumána z určitého hlediska nebo podle nějakého přístupu či teorie (Tod, 2012, s. 23). Takové zjednodušení je však pouze umělé a při práci nesmí být opomíjen fakt, který vyplývá z výše napsané definice, tedy že osobnost je velmi komplikovaný celek.

2.1 Systémové pojetí osobnosti

Pro potřeby tohoto textu byl zvolen takzvaný systémový přístup k pojmu osobnost. „*Systémové pojetí osobnosti zdůrazňuje, že v osobnosti jednotlivé determinující a regulující jednotky (dispozice, stavy, procesy) souvisejí jednak navzájem a jednak s formativními vlivy a situacemi, v nichž se život osobnosti odehrává, ale i s konsekvencemi, které po činnosti osobnosti zůstávají (jako povědomí o ní nebo jako reálný čin*“ (Smékal, 2009, s. 27).

Systémové pojetí pak definici objektu svého přístupu vyjadřuje jako: „*Osobnost je individualizovaný systém (integrace) psychických procesů, stavů a vlastností, které jednak*

vznikají socializací (působením výchovy a prostředí), jednak přetvářením vrozených vnitřních podmínek bytí člověka, a determinují a řídí předmětné činnosti jedince, jeho sociální styky a duchovní vztahy“ (Smékal, 2009, s. 27).

Z toho vyplývá, že zážitky ze současného prostředí, ve kterém se život osobnosti odehrává, se při zpracovávání zážitků do osobnosti integrují jako zkušenosti. Taková integrovaná zkušenost má vliv na další budoucí nazírání na problémy, nebo na rozhodování v situacích.

Podle Kirchnera (2009) je pro přetvoření zážitku ve zkušenost nutné, aby byl nový zážitek uveden do souvislostí s ostatními zážitky, které již máme otisknuty v naší mysli a již nám aktivně fungují v paměti a dokážeme je používat a tím ovlivnit naše jednání.

2.2 Teorie komfortní zóny

Pokud má být zážitek zpracován jako zkušenost, mělo by se jednat o zážitek velmi intenzivní, nebo o zážitek opakovaný, měl by nějakým způsobem podněcovat naše vědomí, aby se jím zabývalo. Je vhodné si uvědomit, že 80 až 90% našeho prožívání a jednání probíhá automaticky, bez účasti uvědomování. Z toho vyplývá, že do prostoru vědomí vstupuje pouze 10 až 20% prožitků, a to pouze ve chvíli, kdy jednání narazí na překážku, nebo když je prožitek nebo obsah bolestný, nepochopitelný, nebo vyžaduje rychlé zaujetí stanoviska (Kirchner, 2009, s. 97).

Těchto 10 až 20% zážitků, které se vymykají z běžného prožívání, jsou tedy něčím výjimečné ve vztahu k obvyklému nevědomému prožívání. Podle teorie komfortní zóny, která bude dále vysvětlena, se tyto zážitky nacházejí mimo zónu komfortu.

Teorie komfortní zóny rozděluje životní situace do třech zón, ve kterých se člověk během svého života neustále pohybuje. První je „zóna komfortu“, bezpečí a nudy, ve které člověk v průběhu života setrvává většinu času. Jestliže se vyskytujeme v této zóně, cítíme se v bezpečí a komfortu dobře známého prostředí a situací (Kirchner str. 88). Tato zóna je vyplněna činnostmi, které lze považovat za všední, tedy činnosti každodenního života, nebo činnosti, které sice nejsou všední, ale už jsou velmi dobře známé.

Takové činnosti se vyznačují tím, že pro jejich provádění není nutná intenzivní pozornost a člověk je provádí jakoby mimoděk. Protože těmto činnostem není nutně věnována velká míra pozornosti, nepřinášejí ani výraznou míru intenzity prožitku.

Daleko intenzivnější zážitky se nacházejí ve druhé zóně. Tato zóna nese název „zóna stresu a učebního diskomfortu“. Tato oblast je také ztotožňována se zónou, která má největší potenciál pro rozvoj osobnosti. Jedná se o zónu, jež je plná činností, které jsou pro nás nové a doprovázejí je intenzivní prožitky, a to jak v kladné emoční rovině, tak i záporné, kde můžeme pozorovat princip diskomfortem ke komfortu. Pokud vykročíme z komfortní zóny přiměřeně daleko za její hranice, překonáme obavy a stres, který toto překročení provází, a vyrovnáme se s nově nastolenou situací, cítíme se obvykle příjemně. Během tohoto procesu se naučíme něčemu novému, nový poznatek integrujeme do našeho zkušenostního základu a tím rozšíříme i naši komfortní zónu. Důležitým přínosem v tomto procesu je prvek nabitého vědomí že dokážeme více (Kirchner, 2009, s. 89).

Z popisu druhé zóny je možné si vyložit, že situace v životě, které se nedají zařadit mezi každodenní, s sebou přinášejí požadavek na zvýšené množství pozornosti a tím i možnost něco nového se naučit, tedy získat novou zkušenost. Mezi tyto nevšední situace můžeme zařadit kulturní nebo sportovní aktivity, při kterých se člověk velmi často dostává do stále nových situací nebo je staven před řešení problému nebo vystaven působení vlivů, se kterými se ve svém každodenním životě obvykle neseťkává.

Třetí zóna, která je nad zónou stresu a učebního diskomfortu, je takzvaná zóna ohrožení. V situacích, které se řadí do této zóny, se ocitáme v momentě, kdy vykročíme z komfortní zóny příliš daleko. V tomto případě se začínáme obávat i věcí, které jsme dříve zvládali bez větších obtíží. Naše komfortní zóna se nezvětšuje a v nemalém počtu případů se stává, že se dokonce zmenší. Výjimečně se stane, že takovou situaci zvládneme, ale doprovázejí ji tak nepříjemné pocity, že jí již znovu nechceme zažít (Kirchner, 2009, s. 88).

Do této třetí zóny patří aktivity či situace, které jsou na hranici či za hranicí našich aktuálních psychických nebo fyzických možností. Jsou to situace, kdy je velká pravděpodobnost selhání a zranění.

Z pohledu rozvoje osobnosti a z výše popsaného členění zón je však možné si vyvodit, že v jistých případech je přínosné se k oblasti zóny ohrožení přiblížit, být na rozmezí mezi zónou stresu a učebního diskomfortu a zónou ohrožení. Dobré je to z důvodu zjištění svých

aktuálních vrchních možností a hranic. Takové seznámení s hranicemi vlastních možností zanechá v osobnosti často velmi silné zážitky a zkušenosti, což může vést k nárůstu množství času věnovanému sebereflexi a následně tak rozšířit oblast našeho sebevědomí (sebeuvědomování) a pozitivně tak ovlivnit chápání zodpovědnosti při rozhodování a omezit případnou možnost přecenění svých sil a přehnaného riskování.

3 Vliv sportu na lidskou psychiku a utváření osobnosti

V této kapitole budou představeny některé potencionální formativní vlivy sportovní činnosti, které na sportovce, konkrétně hráče ragby, mohou působit. Na adresu těchto formativních vlivů je nutné zmínit, že „*formativní vliv sportovní činnosti směrem k pozitivnímu vývoji osobnosti nejen sportovce, ale i občana v dalších profesích, můžeme pokládat za ověřený s výhradou, že sportovní činnost sama o sobě nemusí být příčinou pozitivního vývoje, vytváří pouze předpoklady pro tento vývoj*“ (Svoboda, 1980; In Válková, 1990, s. 66). Válková (1990) ve své studii dále zmiňuje, že poměrně rozsáhlá škála formativních vlivů sportovní činnosti je až příliš rozmanitá, a tedy „*že nelze spolehlivě vytknout obecně pro sportovní populaci pouze určité činitele sociálně psychologického charakteru, kteří by v největší míře působily formativně v pozitivním smyslu.*“ Proto se tento text bude zabývat těmito formativními vlivy pouze jako potencionálními činiteli pozitivního vývoje, nikoliv rozhodujícími veličinami.

3.1 Potencionální vlivy ragby

Pokud se člověk rozhodne pro to, že se ve svém volném čase bude věnovat nějaké sportovní aktivitě, a tou aktivitou bude ragby, může hned na začátku očekávat nové zážitky a bude vystaven takovým vlivům, které ve většině ostatních sportů nemají svoji obdobu.

Pro srozumitelnější seznámení s ragby je využívána prezentace charakteristik hry a hráče, stejně tak jako nároků na fyzickou a psychickou připravenost.

Ragby je velmi náročná kolektivní hra, jejíž biologická hodnota spočívá především v universálnosti a nutné dlouhodobé pravidelné přípravě hráčů (Sláma, 1984, s. 9). V podstatě se v ragby kombinují prvky atletiky a úpolových sportů, stejně tak jako prvky taktiky a strategie. Podle významné české postavy dnešního ragby Jana Macháčka se v ragby, jako týmovém sportu „*spojuje spousta ingrediencí, některé podobné situace zažili vojáci ve válce. Ragby je boj jednoho týmu s druhým, podobně jako když proti sobě stály dvě válčící strany. Vojáci se také museli spoléhat jeden na druhého, bojovali o území. To samé se odehrává v ragby. A díky pravidlům, která jsou chytře vymyšlená, je to čestný boj*“ (Jaroč, © 2001 – 2015).

Přirovnání Jana Macháčka ragby k válce není zdaleka tak přehnané, jak by se mohlo na první pohled zdát, některé národní týmy z jižní polokoule, například týmy Nového Zélandu, Fiji a Republiky Tonga, těsně před začátkem utkání praktikují na hřišti předvedení bojového

tance, který jejich předci tančili před tím, než šli do bitvy. Takový tanec má za cíl vyjádřit jednotu mužstva, demonstrovat semknutí a také zastrašit protivníka.

Ragby je tedy sport velmi náročný jak na družstvo jako celek a jeho soudržnost, tak právě i na každého jednotlivce, od největšího a nejsilnějšího rojníka uprostřed, až po nejmenšího a nejrychlejšího útočníka na křídle.

Aby bylo možné tyto vysoké nároky zvládnout, je nutné, aby se jedinec opravdu chtěl podílet na společné práci týmu, což s sebou nese požadavek odevzdání přiměřeného množství času jak společným tréninkům, tak individuální přípravě. Nejnáročnější událostí v ragby je utkání dvou týmů mezi sebou, aby bylo možné v utkání obstát, je velmi prospěšné při tréninku vyžadovat po každém hráči ještě trochu víc úsilí, než při samotném zápase. Toto úsilí je v ragby charakterizováno velkým objemem práce, střídavou intenzitou zátěže a množstvím zapojení nejrůznějších pohybových struktur a jejich kombinací (Sláma, 1984, s. 9). Mezi nejvýznamnější činitele náročnosti v objemu této práce je rozloha hřiště (podobné fotbalovému), délkou hrací doby (2 x 40 minut), počtem hráčů na hřišti, ale především různorodým charakterem činností, které se odvozují jak od postu, na kterém hráč momentálně hraje, tak od aktuální situace na hřišti. Z dlouhodobého pozorování ligových i mezinárodních zápasů vyplývá, že hráč v průběhu těžkého ragbyového utkání naběhá 6 – 10 kilometrů, ztráta na hmotnosti může činit až 3 kilogramy, metabolická spotřeba se pohybuje zhruba mezi 1400 a 1600 kaloriemi. Celkové zotavení ze zátěže vyžaduje nejméně 48 hodin (Sláma, 1984, s. 9). Mimo silové zatížení při skládání nebo mlýnech je nutné, aby hráč dokázal rychle běžet a byl schopen v běhu obratně měnit směr.

Hra ragby je také velmi náročná na motorické schopnosti hráče. V ragby se ve většině situací zapojují ruce a celé tělo, v jiných situacích jsou zapojeny pro hru s míčem pouze nohy. V práci s míčem se tedy hráč ragby může rovnat schopnostem hráčů košíkové, házené či kopané.

Kromě fyzické přípravy a rozvoji motorických dovedností hráčů klade ragby velké nároky také na psychický stav hráčů a na jejich myšlení. Inteligence a schopnost iniciativního zásahů do hry je proto bezpodmínečným předpokladem. Mužný boj v ragby často probíhá na hranicích brutality a hráč tedy musí stále usměrňovat svůj temperament, aby nedocházelo k nečisté nebo zákeřné hře (Sláma, 1984, s. 10). Z toho důvodu je velmi nutné, aby si hráči byli vědomi své síly, kterou používají při provádění sportovních akcí, jako jsou skládky nebo prorážení. Neméně důležité je uvědomění si následků svých rozhodnutí. Ragby je na první

pohled velmi drsný sport, až po bližším pozorování je ale možné poznat, že v drtivé většině případů je veškerá síla velmi dobře kontrolována a koordinována, uplatňována v nutném a především přiměřeném množství.

Každá akce má své následky a pravidla ragby jsou navržena takovým způsobem, aby při hře nedocházelo ke zraněním, ale také aby se u hry hráči mohli dostatečně uvolnit. Dalšími aspekty pravidel ragby, především co se týká pravidel, která mají zamezit neúměrnému nebo zákeřnému použití síly, jsou hlavně přísnost při rozhodování a vysoké tresty, které mohou rozhodnout zápas. Díky těmto, a dalším vlastnostem se každý hráč může na pravidla ragby spolehnout a každý hráč si uvědomuje, že je musí dodržovat, jinak přijde sankce. Sankce v ragby může nabývat několika podob. První je sankce od protihráčů, a to ve formě přiměřeného, ale silově poněkud výraznějšího zákroku ve chvíli, kdy to pravidla umožňují. Další a nejčastější, je sankce ze strany rozhodčího, ta přichází obvykle ve formě penalizování týmu provinilého hráče výhodou pro protihráče. A další, pro ragby velmi charakteristická forma sankce je odmítnutí chování hráče od členů vlastního týmu. To vše je možné hlavně z důvodu, že aktivním hráčům, co ragby hrají, velmi záleží na jejich hře a úrovni utkání.

Důležité je také uvědomění si, že ragby není sport pouze o dodržování pravidel a omezování vlastní síly, je to sport především o překonávání sebe sama. Tento fakt potvrzuje Sláma (1984), který píše, že „*ragbyová hra je důležitým prostředkem výchovy morálně volních vlastností hráčů. Vychovatelé mládeže například říkají, že ragby je školou odvahy. Dojde-li k souboji dvou protihráčů, lze těžko říci, kdo je odvážnější. Zda ten, kdo běží s míčem proti soupeři s vědomím, že může být tvrdě složen na zem, nebo obránce, který v plné rychlosti útočníka skládá. Statečnost a odvaha jsou kritériem kvality ragbyového hráče. Bez těchto vlastností se i ta nejlepší míčová a pohybová technika hráče stává bezcenným pozlátkem.*“

Ragbyové utkání i samotný trénink je provázen jistou mírou stresu nebo obav, hlavně co se týká kontaktu a skládek. Jak již bylo popsáno při výkladu teorie komfortní zóny, je nutné pro další rozvoj osobnosti takové průvodní jevy překonat, naučit se je rozeznávat a pokud možno se s nimi naučit pracovat a svojí vůlí je překonávat. Tyto průvodní jevy jsou velmi znatelné u nováčků, kteří k ragby přešli buďto bez předchozích sportovních zkušeností, nebo po velké pauze mezi vykonáváním sportovních aktivit a začátku s ragby, nebo bez předchozích zkušeností s bojovým či kontaktním sportem.

Další specifikum ragby je v tom, že k prvotnímu kontaktu ve skládkách dochází ve velmi vysokých rychlostech a hráči ke skládání či prorážení využijí mnohdy celou svou váhu,

riziko zranění při špatném technickém provedení skládky je tedy nemalé a každý hráč by měl mít na paměti, že před zraněním by měl být ochráněn nejen poctivou fyzickou a technickou přípravou na trénincích, ale právě tehdy, když překoná svůj strach, který by mu jinak v bezvadném provedení skládky mohl zabránit. Hráči ragby jsou trénováni s tímto vědomím na zřeteli, jak trefně popsal Jan Macháček „*ragby není člověku přirozené, je to něco velmi umělého. Člověk má zafixováno, že když se k němu přibližuje něco velkého velmi vysokou rychlostí, tak se tomu vyhne a uteče. Někdo ale vymyslel sport, který je založen na přesném opaku, tedy že se proti tomu velkému a rychlému člověk také rozeběhne, skočí po tom a snaží se to zastavit.*“ (Jaroš, © 2001 – 2015). Překonávat svoje obavy ze zranění během hraní ragby může hráčům usnadňovat také vědomí, že hráči ragby si zakládá na tom, že jejich sport má vysoký morální status, který musí každý hráč bezpodmínečně přijmout a respektovat. Tento vysoký morální status je demonstrován i tím, že přímo v pravidlech ragby je zapsáno pět důležitých hodnot, které musí hráči ragby ctít. Mezi tyto základní hodnoty ragby patří čestnost, nadšení, soudržnost, disciplína a respekt (Česká ragbyová unie, © 2014).

První hodnotou je čestnost. Hráč ragby musí být férový k soupeři, rozhodčímu, ale především sám k sobě. Ragby není snaha o fyzické pokoření soupeře, ale spíš boj se sebou samým. Čestnost k sobě samému je vyjádřena schopností přiznat si svoji vlastní chybu.

Druhou hodnotou je nadšení. Bez velké míry nadšení není skoro možné se tomuto sportu věnovat, to je přičítáno hlavně velké náročnosti.

Třetí hodnotou je soudržnost. V ragby platí výrazněji než v ostatních sportech, že několik výjimečných jedinců není schopno porazit skvěle fungující tým soupeřů, kteří nejsou tak zdatní nebo trénováni. Tato soudržnost není dokládána jen tím, že se hráči na hřišti dokáží navzájem za sebe postavit a podpořit se, ale i tím, že se dobře znají. V ragby je velmi časté, že se přátelství z hřiště přenáší i mimo něj. Pokud se hráči v týmu dobře znají, je to možné sledovat i na hřišti, a to především na vysoké úrovni kooperace a srozumitelné efektivní komunikaci mezi hráči.

Čtvrtou, a dost možná nejdůležitější hodnotou tohoto sportu je disciplína. V ragby je velmi vhodné, aby hráči byli velmi agresivní, je však nutné, aby tato agresivita byla hráči kontrolovaná. Do disciplinovanosti patří také bezvýhradné akceptování rozhodnutí rozhodčího, pokynů trenéra či spoluhráčů, kteří jsou určeni k tomu, aby řídili hru.

Pátou hodnotou je respekt. Je nutné respektovat všechny pravidla hry, včetně těchto popsaných hodnot. Je také nutné prostřednictvím dodržování pravidel respektovat protihráče, pouze tak se strany hrající proti sobě mohou respektovat navzájem.

Z výše popsaných nároků a hodnot ragby vyplývá, že pokud se člověk (osobnost) rozhodne pro to, že se ragby bude věnovat, tedy bude pravidelně vystupovat ze své komfortní zóny až na hranici blížící se ohrožení zdraví, a bude se setkávat pravidelně s kulturou, která v ragby, tedy každém fungující ragbyovém týmu, panuje, je pravděpodobné, že tyto vědomě prožité zážitky, které se pravděpodobně změní na integrované zkušenosti, si dá do souvislostí s ostatními dosavadními zkušenostmi. Pokud tyto zkušenosti budou uvedeny do souvislostí tak, jak to popisuje systémový přístup k osobnosti, mohou mít tyto zkušenosti vliv na ostatní oblasti života osobnosti i mimo hřiště.

4 Vliv sportovního kolektivu na utváření osobnosti jeho člena

Protože se ragby řadí mezi sporty kolektivní, je nutné tento fakt v textu zohlednit. V této kapitole se text věnuje možným vlivům kolektivu sportovního družstva ragby na osobnost. Na problematiku bude pohlíženo nejdříve více obecně, následně budou zohledněna specifika ragbyového družstva.

Z pohledu sociální psychologie je jakékoliv sportovní družstvo považováno za sociální skupinu. To vyplývá z definice, kdy se „považuje za sociální skupinu každé seskupení nejméně dvou lidí, kteří se dobře znají a mají společné cíle, určité zvyklosti, hodnoty a normy, určitou trvalejší strukturu vztahů (hierarchie pozic, souvislostí rolí ovlivňující dělbu úkolů ve skupině činnosti) a vzájemně si vyměňující informace v bezprostředním styku (komunikace tváří v tvář).“ (Paulík, 2006, s. 120)

Pokud se v práci zabýváme sportovním družstvem, tak to všechny podmínky pro zařazení mezi sociální skupiny vyčerpávajícím způsobem splňuje. V řadě za touto hrubou specifikací sociální skupiny je hned stavěno dělení skupin podle jednotlivých kritérií.

4.1 Dělení sociálních skupin

Skupiny se mohou odlišovat svoji velikostí, tedy počtem členů. Pro potřeby této práce se budeme zabývat, z pohledu sociální psychologie, takzvanou „malou skupinou“, která nepřesahuje počet 40 členů (Paulík, 2006, s. 121), Malé skupiny se od těch větších liší kromě počtu členů také intenzitou interpersonálních vztahů mezi členy, kdy menší skupiny mají obvykle těsnější vztahy mezi členy, než skupiny větší.

Dále se skupiny dělí na primární a sekundární, formální a neformální, vlastní a cizí, členské a referenční.

„Za primární skupinu se považuje taková skupina, v níž je běžná bezprostřední komunikace tváří v tvář, jsou zde těsné a důvěrné pozitivní emocionální vztahy a bývá úzká spolupráce. Primární skupina vzniká přirozeně na základě uspokojování běžných potřeb“ (Paulík, 2006, s. 121). Primární skupinou podle této definice je tedy neodmyslitelně na prvním místě obvykle rodina. Dále se pak mezi primární skupinu může řadit kolektiv přátel nebo i dobře fungující sportovní družstvo. Sekundární skupina se od primární liší tak, že vzniká uměle,

za cílem splnit nějaký úkol. Příkladem sekundárních skupin mohou být školní třídy nebo pracovní oddělení.

Podle Paulíka (2006) se neformální skupina vyznačuje citovými vazbami vzniklými na základě vzájemné náklonnosti, sympatiích a soudržnosti. Formální skupina je pak dána formalizovaným řádem s jasně danou hierarchickou strukturou, vztahy v ní jsou méně osobní. Formální skupina je utvářena převážně institucionálně za účelem plnění úkolu. Velmi se tedy toto dělení podobá dělení na skupiny primární a sekundární.

Členská skupina je označení pro skupinu, v níž je daná osobnost členem. Členem dané skupiny se však osobnost může stát i bez vlastního přičinění a někdy v nesouladu s její vlastní vůlí. Tím, že se ve členské skupině může ocitnout osobnost proti své vůli, se zásadně liší charakteristika členské skupiny od charakteristiky skupiny referenční. Jak píše Paulík (2006) referenční skupina je ta, do které chce být daná osoba začleněna, snaží se být jejím členem. Referenční skupina tedy může být i nemusí skupinou členskou.

Další dělení skupin, které je například ve sportu velmi lehce rozeznatelné, je dělení skupin na vlastní a vnější skupinu. Skupina vlastní je člověkem vnímána jako skupina, ke které daný člověk přísluší, je chápána jako „my“. Skupina vnější, nebo též cizí, bude označována jako „oni“. Ve sportu je toto velmi příznačné. Například hráč, nebo fanoušek, může po vyhraném utkání svého týmu prohlásit: „Vyhráli jsme!“.

4.2 Ragbyové družstvo jako sociální skupina

Z výše popsaných možností členění skupin podle jednotlivých charakteristik vyplývá, že se tyto charakteristiky navzájem nevyklučují, a tedy že je možné a dokonce vhodné danou skupinu posuzovat podle více hledisek.

Pokud si tedy k hodnocení vybereme například obvyklé ragbyové družstvo v CZRLA (Česká rugby league asociace), bude se postupně klasifikovat takto:

Z hlediska velikosti skupiny se co do počtu aktivních hráčů, kterých je v družstvu obvykle 35 (podle údajů administrace CZRLA), což je částečně dáno i pravidly CZRLA, kde smí do utkání nastoupit maximálně 20 hráčů na každé straně, tak se takové ragbyové družstvo řadí do takzvané malé skupiny.

Když je zvažováno zařazení ragbyového družstva mezi primární nebo sekundární skupiny, je bráno v úvahu, že malá skupina se vyznačuje podle výše uvedeného popisu i těsnějšími interpersonálními vztahy. V ragby jsou těsnější interpersonální vztahy velmi žádoucím faktorem z pohledu soudržnosti celého týmu. Úroveň soudržnosti, nebo též odborně koheze, která je definována jako schopnost týmu „držet při sobě při sledování cílů a dosahování spokojenosti členů“ (Carron a kol., 1997; In Tod a kol., 2012, s. 97). může v ragbyovém zápase znamenat rozdíl mezi vítězstvím a porážkou. Mezi kohezí a výkonem mužstva byl dokázán pozitivní vztah. Družstvo, které je méně úspěšné, může zlepšit svoji situaci a šanci na výhru zvýšit tím, že se společným snažením a aktivitami ve volném čase pokusí zvýšit míru soudržnosti (Tod a kol., 2012, s. 102). Soudržnost je v družstvech ragby podporovaná, a následkem toho se jako skupina řadí mezi skupiny, které jsou definovány jako primární.

Při dělení na skupiny formální a neformální není toto rozdělení v případě ragbyového družstva příliš jednoznačné. Ve většině znaků se bude družstvo klasifikovat jako neformální skupina, už z důvodu faktu, že se v České republice zatím nepodařilo rugby league profesionalizovat. A většina činností družstev představuje volnočasovou aktivitu a tedy zde panuje velmi přátelská až bratrská atmosféra, která není formálními pravidly příliš ovlivněna. Nejednoznačnost při klasifikaci je způsobena především potřebou organizace sportovního družstva mít vykonstruovanou alespoň základní formální strukturu, hlavně co se týká pozice předsedy, pokladníka, trenéra a dalších funkcionářů.

Ragbyové družstvo je též pro členy vždy členskou skupinou a je bezpodmínečně nutné, aby byla pro člena zároveň skupinou referenční. Jedinec, který nechce být součástí ragbyového družstva, si ragby z principu zahrát nemůže, protože ragby je popisováno jako „nejtvrďší týmový sport“ a u takového sportu je žádoucí silné vědomí příslušnosti k družstvu a vůle být jeho plnohodnotným členem.

5 Vliv ragbyového družstva na osobnost člena

Když jsme si již definovali povahu a vlastnosti ragbyového družstva jako sociální skupiny, můžeme se nyní zabývat vlivem této skupiny na jejího člena. Každý nově příchozí hráč se časem nevyhnutelně bude muset začlenit do družstva, tedy do společenských vztahů, které v družstvu fungují. Takový proces začleňování jedince do společnosti se nazývá socializace. Pokud mluvíme o společnosti, můžeme chápat společnost jako celý národ nebo jednotlivé sociální skupiny. Paulík (2006) vztah sportu a socializace jednotlivce popisuje takto: *„sport jako součást kultury má u nás i v dalších rozvinutých zemích v celé kulturní sféře nezastupitelné místo. Proto se s ním jedinec během svého života dostává do styku, a nutně k němu zaujímá určité postoje. Tyto postoje ke sportu a formování těchto postojů sehrávají úlohu v socializaci většiny lidí.“* Vliv kolektivu na rozvoj osobnosti jeho člena se realizuje přijetím role sportovce, v konkrétním případě se také jedná o přijetí role hráče ragby. Tuto roli je možné přijmout v procesu socializace prostřednictvím uplatnění mechanismů sociálního učení. Sociální učení umožní hráči pochopit nároky, které se s jeho rolí pojí, pouze tak se může plně integrovat do družstva, u kterého je jednou z nejdůležitějších vlastností soudržnost. Během celého procesu začleňování hráče do družstva bude hráč vystaven vlivu trenéra, který mu v jeho úsilí pomůže. Hlavní funkcí trenéra však bude vždy zvyšování výkonnosti a zvyšování úrovně herních kompetencí jeho svěřenců.

5.1 Socializace

Základním předpokladem socializace je schopnost sociálního učení. *„Proces sociálního učení jako základního faktoru socializace zprostředkovává jedinci uchopení názorů, hodnot, postojů, norem i sociálních rolí běžných v určité společnosti. K základním mechanismům sociálního učení patří nápodoba a identifikace, instrukce, zpevnování za účasti zpětnovazebních kontrolních aktivit sociálního okolí“* (Paulík, 2005, s. 31).

Nápodoba je tedy jedním ze základních mechanismů sociálního učení a socializace vůbec. Do skupiny nově příchozí člen, v našem případě budeme uvažovat sportovní družstvo, bude zpravidla ze všeho nejdřív využívat právě mechanismus nápodoby, a to v převážné míře alespoň do té doby, než se do družstva více integruje a začne více využívat další komunikační

kanály. Pomocí nápodoby se nově příchozí hráč bude pokoušet napodobovat chování a vystupování hráčů v jejich vzájemných interakcích.

Dalším mechanismem, který se během socializace uplatňuje, je identifikace. Ta je chápána jako proces ztotožnění jedincova chování s určitým modelem postojů a chování objektu identifikace (jedinec, skupina) na základě pozitivního vztahu k objektu identifikace. (Paulík str. 120)

Instrukce jsou dalším nástrojem, kterým je možné novému členovi skupiny pomoci při jeho začleňování. Instrukce mají především verbální podobu, zdrojem instrukcí mohou být hráči, většinu instrukcí však ve sportovním kolektivu udílí trenér.

Podle výše popsané definice je dalším mechanismem zpevnování. Zpevnováním se rozumí přijímání kladné odezvy na jistý druh chování, a to v závislosti na vnitřních pocitech z chování, a na reakcích vnějšího okolí na takové chování. Na základě vyhodnocení zpětné vazby se chování budící pozitivní odezvu upevňuje, naopak chování budící negativní odezvu je potlačováno a nahrazováno (Paulík, 2006, s. 120).

5.2 Socializace a sociální role

Proces socializace a mechanismy sociálního učení umožňují jedinci chápat a zastávat sociální role. Každý jedinec (každá osobnost) v jeden moment obvykle zastává několik sociálních rolí najednou. Může se například jednat o role muže, syna, studenta, zákazníka. Každá sociální role s sebou nese soubor požadavků na dodržování vzorců chování, které jsou obvykle dané všeobecně přijímanou společenskou normou. Pokud se na problematiku sociálních rolí podíváme optikou sportu, jsou i ve sportu jednotlivými účastníky zastávány různorodé sociální role. Mezi nejdůležitější sociální role přímých účastníků na sportovním dění v družstvu jsou role sportovce a trenéra (Paulík, 2006, s. 134). Role sportovce je důležitá v tom smyslu, že každý nováček ve sportu musí tuto roli vzít na sebe a vyrovnat se s ní. Role trenéra je důležitá hlavně z toho důvodu, že může mít potencionálně velmi velký vliv na rozvoj hráčů, které trénuje. V dalších odstavcích textu bude popsáno, co sociální role sportovce pro nositele této role znamená, a dále bude popsána role trenéra, a jak může trenér na hráče působit.

5.2.1 Sociální role sportovce

Přijmutí role sportovce s sebou nese přijmutí různých očekávání a požadavků okolí. Všeobecně se od sportovce očekává, že bude vykazovat jisté vlastnosti, především morálně volní, jako je například cílevědomost a vytrvalost. Také by měl vynikat svojí výkonností, odolností a soutěživostí. Od role sportovce se dále očekává, že vede zdravý životní styl a díky němu je v dobrém zdravotním stavu. Nároky a očekávání rostou úměrně výkonnostní a soutěžní úrovni sportovce. Dále se také odvíjí od současné popularity sportu, kterému se daný sportovec věnuje. Zvláštní skupinou jsou vrcholoví sportovci a reprezentanti. Na ty jsou kladeny velmi vysoké nároky. Vysoké nároky mají souvislost i s popularitou, která se k této vrcholové výkonnostní skupině neodmyslitelně váže. Každý takový sportovec na vrcholové úrovni se díky svým úspěchům a popularitě může stát vzorem a objektem nápodoby především u mladších generací. Napodobováno bude jeho chování a vystupování, a to jak v pozitivním smyslu, tak ve smyslu negativním. V tomto ohledu je vhodné, aby sportovec pocíťoval jistou míru zodpovědnosti za svoje jednání a vystupování nejen na hřišti, ale i mimo něj (Paulík, 2006, s. 134).

5.2.2 Role hráče ragby

Kromě role sportovce všeobecně, zastává člen ragbyového družstva také konkrétní roli hráče ragby. Tato role v sobě nese všechny znaky sportovce, ale ještě přidává jisté specifické nároky. Jak bylo již popsáno v textu, hráč ragby by měl ctít pět základních hodnot tohoto sportu (čestnost, nadšení, soudržnost, kázeň, respekt) a to nejen na hřišti, ale i mimo něj, bez ohledu na to, na jaké úrovni ragby hraje. Ragby je dále známo pro svého týmového ducha. Hráč ragby by tedy neměl mít sebemenší problém kooperovat s ostatními lidmi v týmu ve snaze uspět v dosažení společného cíle a to nejen v oblasti sportu, ale také v oblasti pracovní.

5.2.3 Role trenéra

Role trenéra je v tréninkovém procesu rozhodujícím faktorem ve zlepšování schopností hráčů a dosahování vytyčených cílů. Je řídicím prvkem sportovní přípravy a vzhledem ke svým zkušenostem a vědomostem přispívá specifickými prostředky k formování všestranně rozvinuté osobnosti sportovce. Úspěšnost toho působení je ovlivněna několika různými faktory, mezi kterými jsou již výše jmenované zkušenosti a znalosti, dále pak osobnostní rysy, vlastnosti trenéra a styl řízení tréninkových jednotek (Paulík, 2006, s. 136). Všeobecně důležitým

předpokladem jsou schopnosti, například schopnosti komunikační, analytické a schopnost efektivně motivovat svěřence.

Dalším z důležitých faktorů je doba působení trenéra, která by měla být dostatečně dlouhá na to, aby se působení trenéra mohlo projevit. Cílem dlouhodobého působení trenéra ve sportovním kolektivu, například ragbyového družstva, by mělo být zlepšení sportovních výkonů ale i výchova hráče. Výchova jeho vysokých morálních kvalit a to nejenom v oblasti základních hodnot ragby, ale i dalších, dále pak snaha formovat pevný charakter hráče stejně tak jako posilovat jeho vůli (Sláma, 1984, s. 11).

Velmi významným faktorem ovlivňující míru úspěchu trenérova působení je důvěra hráče k trenérovi. Důvěra k trenérovi je často stavěna, z hlediska významnosti, na stejnou úroveň jako přijetí trenéra za vzor. Trenér se tak stává významným socializačním faktorem (Válková, 1990, s. 65). Pro člověka, který zastává roli trenéra, je důležité si uvědomit míru své zodpovědnosti za tento vliv na hráče. Má-li trenér ve svém působení na svěřence uspět, musí pro hráče představovat důvěryhodnou autoritu, a jako takový by měl jít chováním, vyjadřováním a vystupováním svým svěřencům správným osobním příkladem, a to nejen na hřišti, ale i mimo něj (Sláma, 1984, str. 12).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 Metodika a výzkum

Teoretická část této práce byla věnována definování pojmu osobnosti a systémového přístupu k osobnosti. Dále se zaměřovala na vliv sportu na utváření osobnosti. V neposlední řadě byla věnována zachycení vlivu sportovního kolektivu na utváření osobnosti jeho člena.

V praktické části této práce budou vymezeny cíle výzkumu a metodika provádění kvalitativního výzkumného šetření v této práci. Nakonec budou získaná data zpracována a vyhodnocena.

6.1 Cíle výzkumu

Cíle výzkumu budou rozděleny do tří kategorií. První kategorií jsou cíle intelektuální, které se zaměřují na rozšíření odborného poznání. Dále cíle praktické, které charakterizují možné využití v praxi. Konečnou kategorií jsou cíle personální, které zastupují přínos pro samotného výzkumníka (Maxwell, 2005; In Švaříček, 2007, s. 63).

6.1.1 Intelektuální

- Hlavním cílem této bakalářské práce je prozkoumat, zda a jaké potencionální formativní vlivy ragby na rozvoj osobnosti participantů výzkumu u sebe pozorují, a to dle jejich vlastního subjektivního hodnocení.
- Dalším cílem je porozumět vztahu, který jednotliví hráči mají ke sportovnímu družstvu ragby.
- Neméně důležitou oblastí zájmu této práce je zjistit, jakým způsobem je v ragbyovém družstvu vnímána role trenéra a jak trenér na své svěřence působí.

6.1.2 Praktické cíle

- Informace z této práce budou moci využít trenéři ragbyových družstev pro získání většího přehledu o tom, jak může být vnímána jejich pozice v družstvu.
- Získaná zpětná vazba od hráčů může být obratně použita při argumentaci v oblasti propagace ragby v ČR a během náborových kampaní do jednotlivých družstev.

6.1.3 Personální cíle

- Pro mě, jako hráče ragby, je toto téma velmi zajímavé, stejně tak jako lidé, kteří se ragby věnují. V České republice je to sport zatím nepříliš rozvinutý a tak chci informacemi získanými během zpracování této práce usnadnit šíření povědomí o tomto sportu.

6.2 Kvalitativní výzkum

Vzhledem k povaze výzkumného problému a charakteru výzkumné otázky jsem pro práci zvolil kvalitativní přístup při sběru a vyhodnocování dat. Kvalitativní přístup umožňuje zkoumat do hloubky a kontextuálně propojeně široce definovaný jev a přinést o něm velké možné množství informací. Do výzkumu se vstupuje bez předem stanovených hypotéz, protože snaha o jejich potvrzení či vyvrácení by mohla být překážkou v zjišťování zatím neznámých souvislostí (Švaříček, 2007, s. 24). Nevýhodou tohoto přístupu je ovšem fakt, že se tímto přístupem získané závěry nedají zobecnit na širší populaci či do jiného prostředí (Hendl, 2005, s. 52).

6.2.1 Případová studie

Z řady výzkumných designů charakteristických pro kvalitativní přístup k výzkumu jsem zvolil případovou studii. Smyslem případové studie je velmi podrobné zkoumání a porozumění jednomu nebo několika málu případům. Případem se myslí objekt výzkumu, v této práci se tedy jedná konkrétně o hráče ragby. Dále je pro případovou studii charakteristické, že zkoumání sociálního jevu se děje vždy v reálném kontextu, a to pokud možno za přirozených podmínek výskytu jevu (Švaříček, 2007, s. 98).

6.2.2 Polostrukturovaný rozhovor

Jako konkrétní metodu pro sběr dat jsem zvolil polostrukturovaný rozhovor.

Polostrukturovaný rozhovor, jako druh hloubkového rozhovoru, svoji povahou umožňuje v průběhu interview jistou volnost v pokládání otázek. Pomocí několika předem připravených otevřených otázek je možné porozumět pohledu jiných lidí, aniž by byl tento pohled nějakým způsobem omezen, jak je tomu například při výběru z omezeného množství odpovědí v dotazníku (Švaříček, 2007, s. 160).

6.3 Výzkumný vzorek

Po jasném definování cílů výzkumu, zvoleném přístupu k získávání dat, zvolením výzkumného designu a konkrétní metody, jakou data budou získávána, bylo zapotřebí definovat výzkumný vzorek. Ve vztahu k tématu práce, kterým je vliv ragby jako kolektivního sportu na rozvoj osobnosti, bylo zřejmé, že se výzkum bude týkat osobností ragbistů. Jako další kritérium jsem stanovil délku zkušenosti hráčů s ragby, a to na minimální hranici dvou let. Dva roky se mi zdály jako dostatečně dlouhá doba na to, aby se potenciální vlivy na utváření osobnosti hráčů nějakým způsobem projevíly do takové míry, že je sami účastníci výzkumu jsou schopni pocítit a jasně identifikovat. Do samotného výběru tématu práce se promítla i moje osobní zkušenost s ragby, která v době psaní této práce byla již tři roky. Vlivem stanovení minimální dvouleté hranice trvání zkušenosti se počet účastníků, ze kterých je možné pro výzkum vybírat, poněkud zmenšil. Při výběru konkrétních případů jsem se řídil vlastním úsudkem, založeném na mé zkušenosti s týmem a přihlížel jsem také k tomu, že pro potřeby práce by bylo vhodné zachytit co možná nejrozumnější charakter v týmu. Dalším vodítkem při volení případů mi byl věk účastníků, snažil jsem se mít co největší věkové rozpětí, aby bylo možné zachytit možné rozdíly ve vnímání vlastního osobnostního vývoje.

6.4 Průběh výzkumného šetření

V této kapitole je zaznamenán průběh celého výzkumného šetření. Šetření začalo volbou výzkumného problému, tedy vliv ragby jako kolektivního sportu na rozvoj osobnosti. Tento problém jsem rozčlenil do čtyřech výzkumných otázek, které odpovídali stanoveným cílům výzkumu. Jedna z těchto výzkumných otázek má tři podotázky, věnuje se totiž přímo hlavnímu cíli výzkumu.

1. Co pro hráče ragby tento sport znamená?
2. Jakým způsobem ragby hráče rozvíjí?
 - Jak se rozvíjí hráčova schopnost práce v týmu?
 - Jaké významy mají pro hráče základní hodnoty ragby? (čestnost, nadšení, soudržnost, kázeň, úcta)
 - Jak hráči překonávají strach při hře?
3. Co pro hráče znamená být členem týmu?
4. Jaký vztah mají hráči k trenérovi?

Výše již bylo zmíněno, jak jsem postupoval při výběru přístupu, designu a metody sběru dat. Proto se dále budu věnovat rekapitulaci průběhu celého šetření.

Protože jsem do té doby neměl žádné praktické zkušenosti se sběrem dat pomocí polostrukturovaného rozhovoru a moje teoretické znalosti kvalitativního výzkumu byly nedostačující, udělal jsem na začátku výzkumu několik chyb. První chybou bylo, že pouze s přípravou výzkumných otázek a s iluzí znalosti problematiky vedení rozhovoru jsem se hned chtěl vrhnout na svůj první výzkumný rozhovor. V závislosti na charakteru výzkumného problému jsem rozvalu nad výzkumným vzorkem neměl příliš složitou. Bylo nutné, aby byly rozhovory vedeny s ragbisty a to s ragbisty, kteří se tomuto sportu věnují už delší dobu. Nutnost delší zkušenosti s ragby jsem vnímal hlavně z důvodu, aby participanti mohli na sobě, vzhledem ke svému subjektivnímu hodnocení, nějaké vlivy ragby vůbec pozorovat. Spodní hranici délky zkušenosti s ragby jsem tedy stanovil na dobu dvou let. Ragbisty jsem vybíral z ragbyového družstva, jehož jsem sám členem. Rozhodl jsem se tak proto, že jsem chtěl těžit

z naší vzájemné známosti a přátelství, které by mi mohlo usnadnit sběr dat, komunikaci s participanty a také se tím měla zvýšit pravděpodobnost, že na schůzku kývnou. Dalším faktorem byla snadná přístupnost k participantům, protože jsme většinou z jednoho města a scházíme se minimálně dvakrát týdně. Na základě mnou zvolených kritérií pro výběr participantů jsem si domluvil rozhovory. Všichni mnou oslovení participanté byli nadšení a kývli. První rozhovor se uskutečnil ještě ten den, kdy jsem se s participanty domlouval.

První rozhovor mi dal poznat hlavně to, jak moc jsem podcenil svoji teoretickou přípravu na sběr dat. Ačkoliv jsem s participantem dlouholetý přítel, nepodařilo se mi rozhovor rozeběhnout, klást správné nenávodné a otevřené otázky. Při vyhodnocování rozhovoru ze záznamu jsem zjistil překvapivý fakt, že jsme během rozhovoru mluvil spíše já, než participant. Dále jsem zjistil, že na mnou kladené otázky se participantovi jen velmi obtížně odpovídá. Rozhodl jsem tedy tento rozhovor do samotného výzkumu a vyhodnocování vůbec nezařadit. Byl pro mě však velmi důležitý v rámci přípravy na pozdější rozhovory, které už všechny zařazeny jsou.

Z neúspěšného rozhovoru jsem tedy vyvodil důsledky takové, že se musím na příští rozhovor lépe připravit teoreticky studiem literatury, a i prakticky, přípravou seznamu otevřených, nezaujatých a nenávodných otázek. Nenávodnost a otevřenost otázek byla pro mě nutná, abych nebránil zjištění nějakého nového faktoru, který nejsem schopen sám, vzhledem k vlastní zkušenosti s ragby, vůbec předpokládat. Další důsledky byly, že jsem zjistil, že si rozhovory opravdu mohu nahrávat na svůj mobilní telefon a také fakt, že jsem participanta schopen vyčerpávajícím způsobem informovat a vyžádat si souhlas v duchu etiky vedení výzkumu. V dalších rozhovorech, které jsou v práci uvedeny, jsme se s participanty na jejich vlastní žádost domluvili na tom, že budou ve výzkumu uváděni pod přezdívkou, nebo zkrátka pod takovým jménem, jak se oslovují běžně hráči na tréninku nebo na hřišti.

Další rozhovory už probíhaly téměř bez potíží. Metodologické nesnáze, na které jsem narazil při svém prvním rozhovoru, jsem překonal, o tom jsem se přesvědčil hned v rozhovoru dalším, kdy jsem teoretickou přípravu nepodcenil a pomocnou strukturu rozhovoru jsem měl již předem připravenou. Struktura se skládala z 24 otázek, na které se participantům většinou dobře odpovídalo, protože jim rozuměli. Dále se data z odpovědí dala dobře vyhodnocovat, takže z toho plynulo i usnadnění práce pro mě.

Další problémy, které nastaly při sběru dat, byly technického charakteru, kdy se mi jeden rozhovor celý smazal, a musel být opakován. Opakování navrhl hned sám participant, ovšem bylo nutné dodržet jistou časovou prodlevu, než jsme si mohli dohodnout další schůzku.

Další nesnadné situace, do kterých jsem se během výzkumu dostal, vznikaly v souvislosti s povahou některých participantů a vzhledem k mojí nezkušenosti s vedením výzkumných rozhovorů. Tyto nesnadné situace se odrazily na kvalitě a délce některých rozhovorů. Nebyl jsem například schopný úplně bezproblémově vést rozhovor s introvertně situovaným participantem, který sice splňoval všechny kritéria pro výběr, ale jeho odpovědi byly spíše kratší a uzavřené, takže se na ně těžko kladli doplňující dotazy. Odpovědi na doplňující dotazy do jisté míry opakovaly části původní odpovědi a nijak dál odpověď nerozvíjeli. Další rozhovor, který jsme vnímali, jako problematický, byl rozhovor se silně extrovertně situovaným participantem, kdy jsme se v rozhovoru věnovali různým oblastem, jen ne tak úplně těm, které s výzkumem přímo, nebo nepřímo souviseli. Těžko se mi takový rozhovor řídil a při přepisu pak jsem musel vybírat odpovědi související s problematikou, a to se projevilo na délce přepisu rozhovoru.

Celkem jsem tedy v rámci výzkumu uskutečnil pět různých rozhovorů, jejichž přepisy budou uvedeny níže.

Další epizodou výzkumného šetření bylo zpracování rozhovorů. S tím jsem měl velké problémy. Zpracování kvalitativních dat jsem si musel načíst z literatury a pak poznatky s větší mírou nejistoty aplikovat při vyhodnocování pomocí metody otevřeného kódování.

7 Výsledky výzkumného šetření

Tato část práce je věnována výstupům z výzkumného šetření. Nejdříve zde budou uvedeny přepisy jednotlivých rozhovorů, v další části pak vyhodnocování pomocí otevřeného kódování a řazení do kategorií. Posléze bude provedeno vyhodnocení v souvislosti s výzkumnými otázkami.

7.1 Rozhovory

Rozhovor č. 1 Lád'a – 24 let

V době, kdy byly sbírány data, figuroval Lád'a v týmu na pozici hrajícího trenéra. Ragby se věnuje již čtyři roky.

K účasti na jeho prvním tréninku Lád'u vedl jeho kladný vztah k míčovým sportům a nové seznámení s ragby díky televizi. *„Měl jsem rád míčové sporty, 12 let jsem hrál fotbal, už jsme jím ale začínal být nuděný, tak jsem si řekl, že vyzkouším něco nového. V televizi jsem viděl mistrovství světa v ragby, byl jsem tím úplně nadšený, tak jsem šel na trénink. Ten mě moc zaujal a tak jsem u toho zůstal, pak jsem i zjistil, že mi to docela jde.“*

Když jsme se v rozhovoru o Lád'ových ragbyových začátcích posunuli k otázkám na současný vztah k ragby, a co pro něj tento sport znamená, Lád'a se začal usmívat a rozpovídal se. *„Pro mě být ragbistou znamená mít kolem sebe skvělou partu lidí. Já se na ty tréninky dvakrát týdně strašně těším, protože prostě potkám ty své kamarády, jsme s nima aspoň dvě tři hodky, společně se zasmějem a jdu s radostí domů. Ten tým je skvělá parta lidí, držíme při sobě a to se mi moc líbí. Nikde jinde jsem se s ničím takovým v takové míře nasetkal.“* Z pohledu významnosti týmu v jeho životě, a s přihlédnutím k času, který týmu věnuje, Lád'a bez zaváhání odpověděl. *„Pro mě je to druhá rodina. Občas mi přijde, že klukům z týmu věnuju víc času, než přítelkyni, určitě více času, než rodině. (krátká pomlka) Takže bych je měl vlastně povýšit na první rodinu (smích).“*

Nároky ragby hodnotí Lád'a z pohledu trenéra a zkušeného hráče velmi obratně bez předešlého delšího rozmýšlení. *„Rozhodně se v ragby uplatní nějaké základy z jiných kolektivních sportů. Ono v ragby totiž nikdy nepokládá (neskóruje) jedinec, ale celý tým. Ono je to taky takové, že se musíte postavit za ty hráče kolem sebe a pak očekáváte to samé od nich,*

že se oni postaví za vás.“ Důvěru ve své spoluhráče pak shrnuje „na svoje spoluhráče bych se spoléhal skoro ve všem.“ Po otázce, v čem by se na ně nespolehl, se zamyslí a odpovídá. „Vážně mě teď nic nenapadá (smích).“ Mezi další nároky, které Lád'a jmenuje, řadí psychickou odolnost a požadavek na nadšení a zapálení pro tento sport. „Nepůjde všechno hned tak, jak by člověk chtěl, ten člověk musí mít chuť se pořád zlepšovat i přes řadu neúspěchů na začátku. Kluci noví, kteří k nám přišli, báli se skládek, nechtyli balon, tak za rok z nich byli skvělí hráči, co si užívají každou minutu na hřišti.“ Na tato svá tvrzení jedním dechem dodává, že je tedy i velmi důležitá chuť se prosadit. „Je také potřeba taková bojovnost, snažit se rvát.“ Pak si Lád'a pokračuje. „A teda agresivita, ale ta se musí umět hodně jakoby usměrnit, nemůžete vzít nějakého rváče z ulice, to vám pak ten tým úplně naruší, ale prostě umět usměrnit tu agresivitu. Člověk, kterej nesnese nějaké lehké postrčení, nebo dohrání a pošťuchování ve skládkách nebo mimo hru, tak ten člověk pak hodně trpí, z toho jsou pak penalty za hloupé přestupky, takže je potřeba, aby se ten hráč uměl ovládat, jinak znepríjemňuje tu hru i svým kamarádům.“ Trpěním hráče bylo myšleno, že různé malé šťouchance pak oplácí, a to obvykle nepřiměřeně a příliš okatě, takže to vidí rozhodčí. To mi Lád'a potvrdil hned po mém doplňujícím dotazu.

Od nároků na psychiku jsme se volně dostali k nárokům na fyzickou, tedy jak se Lád'a vyrovnává s fyzickými nároky ragby. Během odpovědi opět zmínil nadšení. „Určitě individuální fyzická příprava je potřeba a i ta individuální technika. Za ty roky už můžu říct, že něco umím, ale ne třeba všechno tak, jak si představuji, ale většinou vím, co mám zlepšit. Je to o tom opakovat, opakovat, opakovat. Mě ten sport prostě baví, takže ve volným čase si chodím i kopat dva míče někam na hřiště nad bránu a do vzduchu. Chci být lepší, abych na tom hřišti pomohl i těm klukům kolem sebe.“ Když jsem se Ládi zeptal, co ho ještě motivuje, odpověděl „člověk se prostě nechce stydět za to, co na tom hřišti odvedl. Já byl vždycky hodně soutěživý, takže chci být na tom hřišti nejlepší, nebo jeden z nejlepších. To mě vždycky motivuje jít si ve volnu zaběhat, zacvičit, jít si zakopat s balonem.“

Na přímou otázku, jaký může podle něho mít ragby vliv na rozvoj osobnosti hráče, velmi přesvědčeně odpovídá. „Já si hlavně myslím, že jim to zvedne sebevědomí. To je úžasnej aspekt ragby, protože já i sám na sobě můžu pozorovat, že mi to prostě strašně zvedlo sebevědomí. Vůbec tak v životě všeobecně si člověk víc věří, při všem, protože ví, že na hřišti dokáže složit stodvacetkilového chlapa a to je prostě něco, co si řekneš, to je super, tam se mi něco povedlo a ještě k tomu ten za váma stojí, máte za sebou kamarády a to prostě tomu sebevědomí pomáhá.“

Na oblast rozhovoru, týkající se sebevědomí, jsem navázal problematikou strachu, který si Láďa připouští a přiznává ho. Na otázku, jak se se strachem vyrovnává, mi odpovídá „*na ragby potřebuje člověk trošku té vnitřní odvahy, aby se tomu hráči proti sobě postavil. Čím víc to člověk hraje, tak tím víc se ti prostě automaticky buduje. Pokaždý, když nastupuju do zápasu, a už to hraju čtyři roky, tak pokaždý do prvního kontaktu jsem na tom hřišti vyklepanej jak osika, ale po tom prvním kontaktu to spadne.*“ Na otázku, co mu pomůže překonat úvodní strach před tou první uskutečněnou skládkou, odpovídá, že „*vím, že když tam nebudu já, tak to schytá někdo za mě, takže nechci nechat v tom ty kamarády vedle sebe samotný.*“

Láďa k pravidlům přistupuje jako k dobře promyšlenému systému. „*Tak, jak jsou pravidla teď nastavený, tak jsou nastavený dobře.*“ Oblast, kterou vidí v souvislosti s pravidly jako problematickou, se týká rozhodčích. „*U nás je to hodně na týhle úrovni o tom, kdo ty pravidla na tom hřišti kontroluje. Je důležitý, aby ten rozhodčí byl autorita a měl zkušenosti, ty pravidla zažitý. Když hráči vycítí nejistotu rozhodčího, začnou si více dovolovat.*“

Otázka pravidel je spojena se základními hodnotami ragby. Všech pět Láďa sice vyjmenovat nedokáže, ale v jistém smyslu je velmi dobře vnímá prostřednictvím celé morálky v tomto sportu. Vyjmenoval jsem mu je tedy bodově za sebou a postupně mi Láďa k nim vysvětloval svůj vztah či postřehy. „*Nadšení mám určitě, už jsme se o tom bavili. Respekt ke svým spoluhráčům a soupeři určitě taky. Bez soudržnosti by ten tým nemohl fungovat. Disciplínu máme skvělou, jak na hřišti, tak na tréninku, to jako trenér vidím. S čestností ale občas někdo pokulhává. Takové trochu podpásovky, když to tak řeknu, třeba při skládkách, tam se to schová. Ale neznám člověka, kterej by byl na hřišti a chtěl soupeři ublížit, nebo že by řekl, že protihráče zabije nebo mu zlomí nohu. Kdyby to bylo něco fakt hnusného, tak si myslím, že by se za to ani ti spoluhráči z jeho týmu nepostavili.*“

Ve vztahu k trenérovi, když on sám začínal, pocíťoval Láďa vždy respekt a důvěru, to se snaží uplatňovat podle svých slov i teď, když on sám je trenér. „*Hráč věří, že to, co dělají, že jim to pomáhá k tomu růstu.*“ Dále se Láďa, dle svých slov, snaží pomáhat nováčkům začlenit se do kolektivu. „*Pomáhám jim zapadnout do toho našeho kolektivu, jsem strašně rád, když s nima můžu pokecat na mimotréninkových nebo pozápasových akcích.*“ Když jsem se ho zeptal, kdy vlastně nováček v týmu přestane být nováčkem, tak se na chvíli zamyslel a pak mi řekl, že „*pro mě je to vždy v tom prvním zápase, tam se ukáže, co ten člověk v sobě má, je to takový křest ohněm. Já jsem to u sebe taky tak začal vnímat, že ragby opravdu hraju, až po prvním turnaji.*“

Na konec našeho rozhovoru Lád'a prohlásil „*ragby je úžasnej sport, ktorej mě nadchl, spousta skvělých lidí.*“

Rozhovor č. 2 Jakub - 18 let

Ragby se v době rozhovoru Jakub věnuje už tři roky, dlouhou dobu byl v družstvu nejmladším hráčem.

Na úvod jsem se Jakuba zeptal, jaké by podle něj měl mít ragbista charakterové vlastnosti. „*Měl by být čestným ctít pravidla a být týmový. To poslední ale platí pro všechny týmové sporty.*“ Jeho zmínku o týmovosti jsem následoval prosbou, jestli by mi mohl trochu přiblížit, co pro něj ten pojem znamená. „*Tak například nechtít za každou cenu sám položit try, když je na hřišti dalších dvanáct lidí. Měl by chtít za každou cenu pomoci svým spoluhráčům.*“

Další otázka byla, co pro něj osobně znamená být ragbistou. Jakub se mi při odpovídání zdál poněkud nesvůj. „*Pro mě celkově ragby znamená, že jsem potkal skvělou partu lidí, se kterými strašně rád trávím svůj čas. Taky je pro mě ragby skvělý sport, který se právě v České republice rozvíjí. Znamená to pro mě, že se odliším od té spousty lidí, které rodiče, jako malé, dali na fotbal.*“

Po té jsem mu položil otázku, kdy se podle něj stal plnohodnotným členem týmu. Jakub se opět zamyslel a pomalu odpovídal, odpovídal ale s úsměvem. „*Myslím, že každý může říct, že kdykoliv k nám do týmu přišel, že přijetí se mu hned dostane. (zamyšlení) Jako plnohodnotný člen jsem se asi začal cítit až po své druhé sezóně. V druhé sezóně už jsem alespoň sám za sebe cítil, že týmu nějak pomáhám, když jsem s ostatními na hřišti.*“

Poněkud mě překvapovala Jakubova jistá rozpačitost při odpovídání, ale položil jsem mu další otázku. Otázka se týkala oblasti rozvoje osobnosti a toho, jestli Jakub nějaký posun v této oblasti zaznamenal, a jestli na tom ragby nese nějaký podíl. „*Určitě ano. Jak fyzicky, když se podívám na fotky za ty dva, tři roky, tak sám vidím velkou změnu. A taky psychicky cítím změnu. Předtím jsem byl opravdu silný introvert a nedokázal jsem si představit mluvit před skupinou lidí.*“ Zeptal jsem se, co bylo tím hybatelem ve směru k jeho větší otevřenosti. „*No, v týmu jsem se naučil trochu mluvit s lidma a taky se mi zvedlo sebevědomí.*“ Zeptal jsem se tedy, díky čemu se mu sebevědomí zvedlo. „*No i díky malým úspěchům na tréninku a to, že mě kluci vzali mezi sebe. Třeba u kluků ze školy jsem měl problém, protože jsem nevěděl, jestli můj názor vůbec vezmou, tady to bylo v pohodě.*“

Vycítil jsem v jeho odpovědi, že k týmu po těchto zkušenostech určitě má kladný vztah, ale stejně jsem se zeptal, jak tomu doopravdy je. „*Tak na týmu se mi líbí, jak spolu trávíme čas i mimo tréninky. Je to skvělá parta lidí. Těm lidem z týmu věřím, a to když jsou se mnou na hřišti, tak i mimo něj. Polovina mých nejlepších přátel je právě z ragby.*“

Pokračoval jsem otázkou na pravidla, tedy jaký je vztah Jakuba k pravidlům. „*Vymyšlený jsou určitě dobře. Není tam nic, čím se dají ty pravidla obejít. Není to jako ve fotbale, že se tam sklouzneš po trávníku a hned ti pískají faul.*“ Zmínil jsem se, že pravidla ragby v sobě mají zakomponované hodnoty, postupně jsem se Jakuba ptal, jaký jim přikládá význam. „*Čestnost, no, tak to pro mě představuje vztah k protihráčům. Hrajem spolu zápas a pak jsme spolu v pohodě, žádný nepřátelství. Bez nadšení by to nemělo cenu. K soudržnosti, no (pomlka) ten tým by měl držet při sobě. Pak tak můžeme obrátit i zápas. Myslím, že disciplínu máme na tréninkách hodně dobrou. Hlavně se tam nedělají moc kraviny, věnujeme se tomu, co máme dělat. No a respekt hlavně k rozhodčímu. Co řekne, to platí, a taky respekt k pravidlům.*“

Vztah k trenérovi Jakub shrnul už velmi stručně. „*Protože s náma hraje, tak přímo na hřišti, když má míč, tak vím, že to bude v pohodě. Jinak na tréninku mu prostě věřím, je to jeden z nejlepších trenérů v České republice. Hodně mě toho naučil, a když zrovna váhám, tak mě dokáže pomoci a motivovat mě.*“

Rozhovor č. 3 Jencek - 22 let

Jencek se ragby věnuje již přes tři roky. V době rozhovoru figuruje v družstvu na pozici kapitána a pokladníka.

Jencek má jasnou představu o tom, jaký by měl ragbista být. „*Ragbista by měl být svědomitej, cílevědomej člověk, kterej se nebojí kontaktu, nebojí se toho, že se mu něco stane.*“ Pak se na chvíli zamyslí. „*Měl by to být takovej trochu blázen (smích). Jo, a měl by to bejt férovej člověk.*“ Po zmínce o cílevědomosti jsem ho požádal, ať mi to blíže vysvětlí. „*No, že ten sport dělá, protože ho to baví, chce se v něm zlepšovat, a né že ho dělá pro to, aby mohl říkat, že to je ragbista.*“ Na tuto jeho obecnou představou jsme navázali, co znamená být ragbistou pro něj osobně. „*Pro mě to znamená, že jsem se uchýtil ve sportu, kterej mě konečně baví. Poznal jsem smysl tý hry, ten kolektiv a to, že tohle je úplně někde jinde, než ostatní kolektivní sporty.*“ Pro ověření, jaké má srovnání, jsem se ho zeptal na jeho minulé sportovní zkušenosti. „*Tak já jsem dělal basket, boxoval a tak.*“ A hned po tomto dotazu jsem se zeptal

na to, jak tedy vnímá smysl té hry. „*Že to ragby je postavený na nějakých hodnotách, není to jen o těch pravidlech.*“ Sdílel jsem mu, že hodnotám ragby se budeme ještě věnovat.

Pokračovali jsme Jenckovou zkušeností s nároky ragby. „*Ragbista by měl být fyzicky zdatnej. Neměl by k tomu ragby přistupovat tak, že někam přijdeš, zatrénuješ si a dobrý, to chce nějakou jinou svoji vlastní přípravu s tím, že by člověk měl být loajální ke svému týmu.*“ Posléze jsme si vyjasnili, že tím chtěl Jencek říci, že je velmi důležitá individuální příprava, že on sám jí praktikuje v celkem rozsáhlé míře, že má i několika tréninkových jednotek za den ve vztahu k tomu, že studuje tělocvik a chodí často na crossfit. Když jsme navázali, jaké nároky si klade ragby na psychiku, tak se Jencek na chvíli zamyslel. „*No, jak jsem říkal, je to hodně o tom přístupu, musí ten hráč k tomu přistupovat v tom duchu, že ho to baví, ono si to klade velký nároky na zvyšování tvé odolnosti třeba vůči bolesti nebo agresivitě. Taký je to hodně náročný v tom, že občas prostě musíš na tom hřišti zavřít oči, a jít nekompromisně do kontaktu s člověkem, kterej je třeba o třicet kilo těžší. To je takový to sebepřekonání toho strachu, že se ti může něco stát.*“ Pokračovali jsme tedy problematikou strachu. „*Rozhodně cítím strach. Záleží hodně na situaci. Když se tomu týmu vede dobře, odvádíš dobrou práci na tom hřišti, tak ten strach u mě třeba úplně odpadne. Když to nejde tak dobře, zrovna se týmu nedaří, ten soupeř do tebe tluče, tak i já mám strach, že se mi třeba něco stane.*“ Zeptal jsem se na to, jaké příčiny strachu Jencek vnímá. „*Já mívám strach, že jsme náchylný na zranění u nohou, a taky nechci zkažit něco pro tým jakoby. Když už jsem vůdčí osobnost tam, tak chci jít příkladem, prostě, abych to dělal dobře.*“ Následovala otázka, jak se se svým strachem obvykle vyrovnává. „*Většinou se mi od toho strachu uleví hnedka po začátku, taková ta věc, že jsem nervózní do té první rány, do toho prvního hitu, skládky prostě. Ale jinak prostě, když se tomu týmu daří. (pomlka a zamyšlení) Jsem ale jinak nervózní celej zápas. Po poločase, než se rozpohybuju a pak na konci, aby to dobře dopadlo.*“

V našem rozhovoru jsme pokračovali v otázkách, jaké možné vlivy může mít ragby na rozvoj osobnosti, pokud si tedy Jencek myslí, že tu nějaké vlivy jsou. „*Tak rozhodně. Rozhodně. (zamyšlení) Pomáhá lidem v životě líp se začleňovat, komunikovat. V tom ragby je jakože každej si rovnej. A myslím si, že třeba v tom týmu si dost vzájemně zvedáme sebevědomí, že prostě se držíme a nezáleží na tom, jestli je člověk malej, velkej. Když udělá dobrou skládku, nebo se mu něco povede na tom hřišti, tak hnedka se vzájemně chválíme.*“ Po zmínce o sebevědomí jsem se Jencka zeptal, zda si myslí, že se takové sebevědomí dá využít i v běžném životě. „*Určitě jo, já, když odvedu dobrou práci, tak jsem pak celkově takovej klidnější.*“ Když Jencek začal mluvit sám o sobě, zeptal jsem se, jestli on sám na sobě vnímá nějaký rozvoj, který

by přičítal ragby. „*Jsem víc citově uvolněnej, co se týče třeba agrese, nebo nějakých afektů, že ten sport mi pomáhá tohlesco jakoby odbourávat. A potom si myslím, co mě ještě rozvíjí tak prostě komunikace s lidma. Ukazuje mi to cesty, jak jinak se dá s lidma třeba ještě komunikovat.*“

Následovala otázka, co Jencka na ragby baví. „*Na ragby mě nejvíc baví kontakt, a pak herní situace, ale vždycky to byl a bude na prvním místě kontakt. V zápase si totiž rád dokážu, že jsem lepší, než ten člověk, co na mě běží. Prostě tady je na mém hřišti a ne na svém, že si tady nebude dělat, co si zamane, jinak prostě že ho to bude bolet. A to mě vlastně i hodně motivuje k té individuální přípravě, že chci bejt lepší. To je důvod, proč já to jako vlastně všechno dělám.*“ Když jsme se dostali k záležitosti motivace, zeptal jsem se ho, jestli ho může motivovat i zodpovědnost vůči spoluhráčům. „*Rozhodně, chci jít příkladem, chci, aby kluci prostě věděli, že když se člověk poctivě připravuje, že tě to dokáže posunout úplně jinam. A tím, že jsem v týmu ta vůdčí osobnost, tak to chápu taky tak, že mám bejt vzor.*“

Od tématu zodpovědnosti vůči spoluhráčům jsem se Jencka zeptal, jak chápe přeměnu spoluhráčů z nováčka na rovnocenného hráče. „*Prvním zápasem, první skládkou prostě. Jak se na hřišti ukážeš, protože už netrénuješ se svejma, ale jdeš úplně proti cizímu člověku. Musíš si tam s tím protihráčem nějak poradit. To je takovej křest prostě.*“

Dále jsme se věnovali jeho celkovému vnímání kolektivu. „*Náš kolektiv je hodně soudržnej, komunikujeme spolu hodně. Vždycky, když někdo potřebuje pomoci v tom týmu, tak řekne, a v tom týmu se vždycky někdo najde, kdo tu pomoc může dát a kdo rád pomůže. To je hlavní věc, že prostě držíme spolu, což se tak často nestává. Někde jinde mi to připadá, že si spíš potřebujou dokazovat já jsem lepší, já jsem lepší. A je vidět, že u nás v tom týmu jsou už prostě vyzrálí lidi, takže se na ně můžeš spolehnout.*“ Položil jsem tedy doplňující otázku, co myslí tím spolehnutím. „*Na hřišti, nemůžeš prostě celej zápas skládat sám, nemůžeš útok vytvářet sám. To je asi hlavní. Taky že na hřišti a pak mimo, že se jim můžeš svěřit s něčím, pokecat si. To u nás v týmu problém není. Nejsou to jenom spoluhráči, prostě to jsou všichni kamarádi.*“

Pak jsme se společně věnovali problematice jeho vůdčí role v týmu, a jak ji naplňuje. „*Já se snažím motivovat lidi, bejt důsledný a ty lidi někam vést. Chci bejt vzorem, chci bejt vůdčí osobnost, který oni se chtějí vyrovnat. A teďka to nemyslím, že jsem nafoukanej, ale vím, že to co dělám, že to dělám dobře a chci jim to poslat.*“

Pak jsme se zabývali Jenckovým postojem k pravidlům. „Pravidla jsou nastavený dobře, vytvářeli je podle mě docela chytrý lidi, co tomu ragby rozuměj. Akorát záleží na rozhodčím, jestli víc vyžaduje přesný dodržování, nebo hru nechá víc plynout. U nás se to zatím víc zastavuje. Ale ať se ti líbí, nebo ne, jak to píská, tak musíš prostě poslouchat. Rozhodčí je prostě pán na hřišti, ty hraješ pod rozhodčím, on tu hru někam vede, ne jen ti hráči samotný.“

Na otázku pravidel jsme navázali rozebráním Jenckova vztahu k základním ragbyovým hodnotám, které jsou součástí pravidel. Některé z nich Jenck v průběhu rozhovoru již zmiňoval a dobře si to uvědomoval, ale stejně nebyl schopný je postupně vyjmenovat, důležité ale bylo, že ke každé z nich zaujímá celkem jasný postoj, který je bez váhání schopen objasnit. „Čestnost. Tak na tom hřišti můžeš bejt někdy i zákeřnej hajzl, ale musíš počítat s tím, že ti to protihráč oplátí. S tím závěrečným hvizdem to ale všechno musí zůstat na hřišti. Žádná zášť, našťvanost, to prostě zůstane na tom hřišti. Když tě při tom zápase třeba přelstil, nebo přetlačil, musíš se s tím nějak vyrovnat, ne se v tom utápět, prostě byl ted'ka lepší, a ty můžeš bejt lepší zase v tom dalším zápase, když na sobě zapracuješ. Nadšení, člověk musí bejt zapálenej pro ten sport. Musíš chtít bejt tím ragbistou, nemůžeš jenom dělat, že seš. Soudržnost, když tým je soudržnej, tak pak i tu prohru nese líp. Čím víc je tým semknutej, tím odvede lepší výkon. Disciplína (zamyšlení), když ti trenér, nebo rozhodčí řekne, že tohle dělat nebudeš, tak prostě dělat nebudeš, bez debat. Respekt. Respekt k soupeři, respekt k tomu rozhodčímu. Ať rozhodčí píská, jak píská, tak prostě on vede tu hru. K soupeři tak, že se na konci zápasu poplácáte po zádech a potřesete pravicí, pokecáte, jaká to byla dobrá hra. Nic na sebe neházíte, žádnou špínu.“

Když jsem se Jencka zeptal na jeho vztah k trenérovi, usmál se. „Rozhodně teda ten respekt. A vnímám ho, jakože i vzor. Někde byl, umí to. To, co nám předává, nám předává dobře. Né že bych k němu jakože přímo vzhlížel, zas takovej vzor to jakože není, ale snažím se mu vyrovnat a inspiruje mě.“

Když jsem se Jencka nakonec rozhovoru zeptal, jestli by mi chtěl o ragby ještě něco povědět, hned s lehkostí a úsměvem odpověděl. „Já tam chodím strašně rád, není tam žádná věc, která by mě štvala. Já bych hrozně chtěl, aby se to tady rozvíjelo líp, než se to rozvíjí, protože ten rozvoj je pomalej, oproti tomu, jak by to mohlo být.“

Rozhovor č. 4 Bláža – 24 let

Bláža se ragby věnuje 3 roky. Na trénink ho přivedlo přemlouvání jeho kamaráda, které trvalo asi půl roku. „*Na začátku jsem měl strach, od pohledu se mi to zdálo jako strašně brutální sport, ale na tom prvním tréninku jsem zjistil, že to není tak strašný a hlavně, že tenhle sport je trochu o něčem jiném. Náramně jsem si ten trénink užil.*“

Od shrnutí začátku Blážovi ragbyové kariéry jsme pokročili k jeho současnému vztahu k ragby. „*Pro mě osobně být ragbista znamená závazek. Závazek toho, že se budu chovat podle nějakých určitých pravidel, jak na hřišti, tak i v osobním životě, že se tím budu řídit. A taky to pro mě znamená, že ty pravidla a zásady tohoto sportu budu dál šířit. Beru si to tak nějak osobně za své, a kde můžu, tak to tak i podávám. Když se mně někdo zeptá, co to teda je, to ragby? Tak nejen že mu řeknu, že je to kontaktní sport, ale taky mu řeknu o těch zásadách, že ty jsou na ragby to důležité. To jak se stavíme ke sportu, jak se stavíme k rozhodnutí rozhodčího, jak se potom chováme i v běžném životě, ta čestnost a zásady fair play.*“

Na otázku, co ho nejvíc baví na ragby, reagoval Bláža úsměvem. „*Prostě ten duch toho ragby, ty principy prostě. Takový to nehmatatelný, co je všechno kolem ragby. Samozřejmě ta celá hra je naprosto skvělá, člověk se u toho naprosto dokonale vybije a vyšťaví, což je pozitivní. Navíc je tam takovej spirit of the game. Člověk si tu hru užívá, po zápase si pokecá se soupeřem a všichni jsou happy a jdou na třetí poločas společně do hospody. Součástí toho je taky ten tým, to jak spolu komunikujeme, děláme společný akce, takže i ta kultura v tom je úžasná.*“ Bláža se podle svých slov cítil být plnohodnotným členem týmu až po svém druhém zápase. „*Ten první byl spíš takový oťukávání, moc jsem si nezahrál, moc jsem to neuměl, dost jsem to kazil.*“ Podle svého hodnocení je Bláža nyní již zkušený hráč, který je týmu přínosem nejen na hřišti, ale i během tréninku. „*Hráč senior. Ted' nemám takovou rychlost, ale mám dobrý rady. Radím těm, co můžou rychle běhat, aby běžaly efektivnějš, taková pozice stínový trenér.*“

Co se týká Blážova vztahu k týmu, nikdy neměl problém se začleňováním do kolektivů. K současným spoluhráčům má nyní plnou důvěru jak na hřišti, tak mimo něj. „*Na hřišti se můžu spolehnout na svoje spoluhráče. To je podle mě jeden ze základních prvků ragby. Je to jedna z nejtýmovějších her, kde má každé svoji danou roli a pokud svoji roli plní, tak se může spolehnout na toho hráče vedle, že on bude plnit tu svou, bez toho ragby hrát nejde. A teda jak na hřišti, tak v soukromém životě spoleh na spoluhráče určitě je. A podle mě se tahle zkušenost z týmu dá přenést i do dalších kolektivů.*“

Podle Bláži je ragby jedna z nejnáročnějších her. „*Ty nejvyšší nároky. Prošel jsem hodně sportů a řekl bych, že ragby je nejkomplexnější, co se týče náročnosti na fyziku. Hrál jsem fotbal, dělal jsem karate, hrál jsem závodně badminton a chvíli basket.*“ S nároky ragby se Bláža vyrovnává prostřednictvím účasti na trénincích, a různou doplňkovou pohybovou činností. „*Pro mě je to výzva, vím, že těch nároků ještě nedosahuju. Ještě mám pořád co dohánět. Takže se snažím kromě tréninků účastnit různých dalších pohybových aktivit a chodím pravidelně plavat.*“ Jako motivaci ke zlepšení své fyzické kondice vnímá prevenci zranění a svůj přínos pro tým.

Po otázce, jestli vnímá nějaký možný vliv ragby na rozvoj osobnosti se Bláža na chvíli zamyslí. „*Tak já doufám, že pozitivní. A jak jsem říkal, nějaký ty pravidla, jak by se jima ragbisti měli řídit na hřišti, tak i v osobním životě, tak tyhle pravidla vedou určitě k nějakému pozitivnímu vývoji osobnímu. Zejména v oblasti čestnosti a férovosti. Že ten hráč bude hrát tvrdě, ale podle pravidel.*“ Po otázce, jestli je nějaký vliv, který na něj osobně ragby mělo, odpovídá Bláža bez váhání hned. „*Hlavně smysl pro fair play. Pak sebevědomí. Ragby u mě určitě mělo vliv na sebevědomí. Hlavně když jsem překonal ten strach. Prostě namísto toho, aby ses tomu hráči uhnul, tak se mu naopak postavíš, to je určitě něco, co sebevědomí buduje. Tohle sebevědomí se sice nedá úplně přenést do normálního života, není to tak jednoduchý, ale rozhodně to sebevědomí v oblasti mimo hřiště podporuje. Člověk to může porovnávat. Třeba jako postavil jsem se tomu protihráči, a teďka se můžu postavit zkoušce, nějakému problému. A taky to, že není cílem té hry vyhrát za každou cenu, ale pořádně si zahrát. Dřív jsem byl zaměřenej spíš jenom na ty výsledky, ale teďka jsem zaměřenej spíš na ten požitek. Samozřejmě chci vyhrát, ale mnohem důležitější pro mě je, aby se nikomu nic nestalo a abychom si to všichni užili, jak my, tak soupeř.*“

Na zmínku o strachu jsme v rozhovoru navázali na jeho současné prožívání strachu před zápasem a v průběhu zápasu. „*Ted' už strach tak úplně nepociťuji, spíš trému. Na začátku, abych něco nezkazil, abych to nepohnojil týmu. Strach společně s trémou mám při zápase tak do prvního kontaktu, pak všechno spadne a už jedeš naplno.*“ Na otázku, jak strach překonává, reaguje, že na to už našel systém, jak se strachu zbavit. „*Ten strach překonávám tak, že do té skládky jdu co nejrychlejš, protože vím, že to pak funguje, tak do toho prostě fláknu a strach je pryč.*“

Vzhledem k pravidlům má Bláža pozitivní postoj. „*Pravidla jsou nastavená tak, aby podporovaly tu týmovost a to hraní fair play. V rámci těch pravidel můžeš soupeřovi vrátit*

nekalost, kterou ti on provede, můžeš mu to vrátit, ale v rámci pravidel. V rámci pravidel mu to vrátíš tou tvrdou hrou. Takže není potřeba, jako třeba u fotbalu, není potřeba při srovnávání účtů pravidla té hry překračovat. To se mi na tom líbí. Je to tvrdý a zároveň dost přísný.“

Po vyjasnění Blážova postoje k pravidlům následoval dotaz na vztah k ragbyovým hodnotám. *„Nadšení patří ke každému sportu, bych řekl, jinak ho nemůžeš dělat naplno. Čestnost je u dnešních sportů rarita bych řekl. Ragby je podle mě jeden z mála posledních sportů, kteréj tuhleto hodnotu preferuje. Když se koukneš na jiný týmový hry, jako je třeba fotbal, nebo hokej, tak tam se dělá spousta zákeřností. Maj čtvrtý lajny, který se jedou bitkovat v hokeji, nebo ve fotbale, tam všichni víme, jak to funguje. Co se týká soudržnosti, tak o té už jsme i mluvil, ale rozhodně to není něco samozřejmého. V každém týmu to tady není v Čechách. Samo sebou. Ty ostatní hodnoty se taky musí budovat, ale na tý soudržnosti, tam je to nejvíc vidět, na tý se musí pracovat. Disciplína je určitě důležitá kvůli bezpečnosti. Když má ten tým dobrou disciplínu, tak se pak rychlejš posouvá nahoru. Respekt spojuju s tou čestností, respekt k rozhodčímu, k protihráči, to je prostě nutnost a vyplácí se to.“*

Když jsme přikročili k problematice Blážova vztahu k trenérovi, Bláža se v křesle pohodlněji usadil a vypadal velmi spokojeně. *„K našemu trenérovi cítím ohromnej respekt. On je pro mě částečně i inspirací, protože tak, jak on se věnuje ragby, tak neznám nikoho, kdo by se ragby věnoval tak, jako on, kdo by do toho dával tolik. Takže proto ten vzor a ve všem, co děláme, má moji plnou důvěru. Prostě ví, co dělá a umí to i vysvětlit. Dost mi pomohl hlavně na začátku s tím se ty věci naučit, a hlavně on umí lidi i motivovat.“*

Když jsem Blážovi sdělil, že otázka vztahu k trenérovi byla poslední, ještě chtěl náš rozhovor uzavřít. *„Ragby je sport pro každého, to jak co do fyzických vlastností, tak i povahově. Každěj si v tom svoji roli najde a každěj najde jiný vlastnosti a ten sport ho dokáže usměrnit, trochu mu i pomoci v osobním rozvoji. Pokud teda ten člověk sám chce.“*

Rozhovor č. 5 Vít'a – 20 let

V době rozhovoru je Vít'a hráč na pozici křídlo, ragby se věnuje již tři roky.

Vít'u k ragby přivedla chuť si zkusit kolektivní sport. Do té doby se věnoval pouze sportům individuálním. *„Hned na prvním tréninku mi bylo jasný, že to je sport pro mě, mohl jsem se tam totiž vyběhnout, vyběhat a to mě na tom strašně bavilo.“*

Vít'a během úvodu rozhovoru jevil známky nadšení, když jsem se ho zeptal, jaké vlastnosti by podle něho ragbista měl mít, vypadalo to, že neví, kterou mi říct dříve. „*Ragbista by měl být psychicky vyrovnaný člověk, žádněj přehnaněj agresor, být schopnej bojovat za svůj tým až do konce, mít cit pro hru a ještě by měl mít hlavně taky kolektivního ducha.*“ Poprosil jsem ho o výklad, co pro něj znamená pojem kolektivní duch. „*Pro mě to znamená, že na to prostě nejsi sám.*“

Na otázky z oblasti subjektivního vnímání významu týmu v jeho životě odpovídá s lehkým úsměvem ve tváři. „*Pro mě to znamená fakt hodně, ne kvůli tomu, abych se mohl s tím někde chlubit a vytahovat, ale protože jedním ze smyslů hry je hrát co nejvíc fair play a respektovat toho protihráče. Protihráč je taky rovnocenněj hráč, který stojí ale zase za svým týmem. Do té doby, než jsem začal hrát ragby, tak pro mě byl protihráč šmejd, co je potřeba ho porazit*“

Oblast důvěry ve vztahu k spoluhráčům Vít'a shrnuje s krátkým předchozím zamyšlením. „*Plně důvěřuji lidem, které už chvíli znám. Co se ale týká na hřišti, tak věřím všem, že mě nenechají v problému na tom hřišti, a samozřejmě teda se spoluhráčema v normálním životě, když si něco domluvíme, tak to prostě platí.*“

Na předchozí zmínku o respektu bylo navázáno dotazem, co pro něj znamenají ragbyové hodnoty, pro jistotu jsem je hned vyjmenoval. Z odpovědi bylo poznat, že je chápe spíše velmi souhrnně a nepochybuje o jejich smyslu. „*Všechno, protože kdyby něco z toho vypadlo, tak se to celý zhroutlí a dopadne to jako klasickéj fotbal.*“

Dále náš rozhovor pokračoval tématem nároků, které jsou kladeny na jednotlivé hráče. Nejdříve Vít'a zmiňoval hlavně fyzické nároky, až potom jsme se dopracovali k nárokům na psychiku. „*Psychika se asi taky trochu změní, když musíš odehrát celejch osmdesát minut s plným nasazením. I když prostě nemůžeš a třeba už nemáš nikoho na střídání, tak už to prostě děláš pro ten tým. Vždycky, když už na hřišti nemůžu, tak si vzpomenu, že to dělám prostě pro tým a zkusím tam hodit ještě jeden pořádněj sprint.*“

Na dotaz, kdy se podle jeho vnímání on sám stal rovnocenným členem týmu, bez váhání rychle odpověděl. „*Myslím, že hned od začátku (smích). Ne, podle mě to bylo po prvním zápase, a to bylo proti Pardubicím. Z mé strany tam na jejich adresu, kvůli mojí neznalosti respektu k protihráčům vylítlo pár ošklivých hlášek vůči nim. Myslím, že je to tak s každým nováčkem. Je tam na zápase prostě vidět, jestli to člověk doopravdy chce hrát a jestli na to vůbec má.*“

Dále jsme se v rozhovoru zabývali oblastí možného vlivu ragby na rozvoj hráče. *„Rozhodně fyzicky, nikdy jsem nebyl v takové kondici. A taky hlavně to ve mně probudilo fakt velkého týmového ducha. Předtím jsem vždycky dělal ty sólo sporty, ale teď se snažím co nejvíc ze sebe dostat pro ostatní, když se to tak veme. Abych ty kluky nenechal na holičkách, to je potom problém. Taky jsem se na ragby naučil ten respekt k soupeři. Ve hře se k němu chovám sice tvrdě, ale podle pravidel. I když prohráváme, tak mě to naučilo, že za to nemůže jen ten soupeř, ale i my, i já, a to mě motivuje ke zlepšení. Vůbec i ten tým, ta podpora z toho týmu, třeba v posilce, kdy už bych to vzdal, tak s podporou lidí to dotáhnu až do konce.“*

Strach Vít'a bez váhání připouští. *„Strach tam samozřejmě je, hlavně teda ze zranění.“* Se strachem se na hřišti ale Vít'a vyrovnává právě tak, že si ho vůbec nepřipouští a soustředí se na jiné věci. *„Prostě na to nemyslím, prostě zavřu oči a prásk, nebo se jim snažím utýct, aby mě nějaký velký nesundal.“*

K trenérovi Vít'a cítí důvěru. *„Absolutní respekt, protože vím, že to umí hrát a ví, co dělá. Je i dobřej kamarád mimo hřiště a můžu se na něj spolehnout.“*

7.2 Analýza dat

V této části je práce zaměřena na vyhodnocování nasbíraných dat. Při analýze dat v kvalitativním výzkumu se snažím vyhnout jakékoliv kvantifikaci. Ve snaze najít odpovědi na hlavní a všechny vedlejší výzkumné otázky jsem si v průběhu kódování, pomocí metody otevřeného kódování, vytvořil jednotlivé zastřešující kategorie, do který budou kódy přiřazovány. Kategorie zde nejsou vyplněny vyčerpávajícím způsobem, ale jen do takové míry, aby prokazatelně demonstrovaly moji práci s kódováním a kategorizováním a nastínily hlavní zásady práce při vyhodnocování. Vyhodnocovány jsou samozřejmě všechna data, a toto vyhodnocení se promítne v závěrech z tohoto výzkumného šetření. Při práci jsem vytvořil tyto kategorie: Význam ragby pro hráče, osobnostní rozvoj připisovaný ragby, práce v týmu, vztah k hodnotám, překonání strachu, význam ragbyového družstva v životě, vztah hráčů k trenérovi.

Význam ragby pro hráče

Participantů měli vztah k ragby velmi kladný. Tento vztah byl charakterizován jako: „*ragby je úžasnej sport, kterej mě nadchnul, spousta skvělých lidí*“ nebo „*Já tam chodím strašně rád, není tam žádná věc, která by mě štvala*“ a také „*celá ta hra je naprosto skvělá*“. Co se týká další charakteristiky tohoto vztahu, a možné důvody, proč je ragby u participantů výzkumu přijímáno tak kladně, je dáno povahou tohoto sportu. Tento sport umožňuje velmi hlubokou aktivní relaxaci, jak popisují participantů „*člověk se u toho naprosto dokonale vyšťaví a vybijí, což je pozitivní*“ a „*mohl jsem se tam totiž vybit, vyběhat, to mě na tom strašně bavilo*“, společně s uvolněním možného přebytečného napětí „*nejvíc mě na ragby baví kontakt*“. Ragby si však přízeň participantů vysloužilo také díky svému hlubokému ukotvení v kladných hodnotách „*Když se mě někdo zeptá, co to teda to ragby je, tak nejen že mu řeknu, že je to kontaktní sport, ale taky mu řeknu o těch zásadách, že ty jsou v ragby to důležitý. To jak se stavíme ke sportu, jak se stavíme k rozhodnutí rozhodčího, jak se potom chováme i v běžným životě, ta čestnost a zásady fair play.*“ Důležitou roli určitě také hraje možnost se v ragby prosadit, usuzuji tak s prohlášení participantů jako „*V zápase si totiž rád dokážu, že jsem lepší, než ten člověk, co na mě běží*“. A participantů je také tento sport vnímán, jako cosi odlišného od ostatních „*Znamená to pro mě, že se odliším od té spousty lidí, které rodiče, jako malé, dali na fotbal.*“ Žádný z participantů se o ragby nevyjádřil nijakým způsobem negativně.

Osobnostní rozvoj připisovaný ragby

Participantů v souvislosti s možným vlivem ragby na jejich osobnostní rozvoj vnímají posun především v oblasti sebevědomí. *„Já si hlavně myslím, že jim to zvedne sebevědomí. To je úžasnej aspekt ragby, protože já sám na sobě můžu pozorovat, že mi to prostě strašně zvedlo sebevědomí. Vůbec tak v životě všeobecně si člověk víc věří, při všem, protože ví, že na hřišti dokáže složit stovacetikilového chlapa a to je prostě něco, co si řekneš, to je super, tam se mi něco povedlo ... „* Tento posun sebevědomí ovšem předpokládá, že se hráči ragby na hřišti opravdu daří. Další oblastí problematiky sebevědomí je přenositelnost sebevědomí získaného na hřišti nebo při tréninku do prostředí v běžném životě. Další participant se vyjádřil také o zvyšování sebevědomí, nicméně v přenositelnosti už si tak jistý není *„Tohle sebevědomí se sice nedá úplně přenést do normálního života, není to tak jednoduchý, ale rozhodně to sebevědomí v oblasti mimo hřiště podporuje. Člověk může porovnávat. Třeba postavil jsem se tomu spoluhráči a teďka se můžu postavit zkoušce ... „*

Další oblastí posunu, kterou participantů zmiňují, je rozvoj komunikačních dovedností. *„Psychicky cítím změnu. Předtím jsem byl opravdu silný introvert a nedokázal jsem si představit mluvit před skupinou lidí“.* Důležité je dodat, že v kolektivních sportech je jistá úroveň komunikace nezbytným požadavkem pro možnou účast ve hře.

Participantů dále zmínili, že pociťují jistý posun ve vnímání svojí vlastní agresivity. *„Jsem více citově uvolněnej, co se týče třeba agrese, nebo nějakých afektů, že ten sport mi pomáhá tohleto jakoby odbourávat.“*

Posun byl u participantů zmíněn také na úrovni morálních kvalit *„Hlavně smysl pro fair play“* a na úrovni posunu orientace z výkonu na požitek *„Dřív jsem byl zaměřenej spíš jenom na ty výsledky, ale teďka jsem zaměřenej spíš na ten požitek. Samozřejmě chci vyhrát, ale mnohem důležitější pro mě je, aby se nikomu nic nestalo a abychom si to všichni užili, jak my, tak soupeř“*

Práce v týmu

Participantů shodně popisují, že práce v týmu je při ragby, jakožto nedílná součást, požadována. Možný posun tedy lze zaznamenat v důsledku praktického nácviku při tréninku nebo hře. Participantů uvádějí že, *„Ono v ragby totiž nikdy nepokládá (neskóruje) jedinec, ale*

celý tým. Ono je to taky takové, že se musíte postavit za ty hráče kolem sebe a pak očekáváte to samé od nich, že se oni postaví za vás.“ Jiný participant zase uvádí že „Je to jedna z nejtýmovějších her, kde má každéj svoji danou roli a pokud svoji roli plní, tak se může spolehnout na toho hráče vedle, že on bude plnit tu svou, bez toho ragby hrát nejde.“

Další zajímavý posun chápání a rozvoje týmové práce byl během práce zaznamenán, když participant z pozice vůdčí osobnosti na sebe přijímá i větší míru zodpovědnosti za rozvoj celého týmu *„Já se snažím motivovat lidi, bejt důsledný a ty lidi někam vést. Chci bejt vzorem, chci bejt vůdčí osobnost, který oni se chtějí vyrovnat. A teďka nemyslím, že jsem nafoukaněj, ale vím, že to, co dělám, že to dělám dobře a chci jim to poslat.“*

Vztah k hodnotám

Vztah k hodnotám ragby měli participanti kladný a věřili bezvýhradně v jejich smysl. Jeden participant uvedl, že pro něho tyto hodnoty představují *„všechno, protože kdyby něco z toho vypadlo, tak se to celý zhroutí a dopadne to jak klasickéj fotbal.“* S tímto souhrnným přístupem se však pro potřeby práce nespokojím a rozeptám různé významy pro každou hodnotu zvlášť, jak je participant uváděli.

Čestnost. *„S čestností ale občas někdo pokulhá. (...) Ale neznám člověka, kterej by byl na hřišti a chtěl soupeři ublížit, nebo že by řekl, že protihráče zabije, nebo že mu zlomí nohu. Kdyby to bylo něco fakt hnusného, tak si myslím, že by se za to ani ti spoluhráči z jeho týmu nepostavili.“* Jiný participant uvádí *„Tak na tom hřišti můžeš bejt někdy zákeřnej hajzl, ale musíš počítat s tím, že ti to protihráč oplatí. S tím závěrečným hvizdem to ale všechno musí zůstat na hřišti“* další participant k této hodnotě přistupují ve velmi podobném duchu.

Nadšení. Participant se v otázce nadšení shodují, že je nutné nejen pro ragby, ale i pro ostatní činnosti.

Soudržnost. *„Čím víc je tým semknutej, tím dovede lepší výkon.“* Další participant se s významností soudržnosti ztotožňuje a dodává *„Ty ostatní hodnoty se taky musí budovat, ale na tý soudržnosti, tam je to nejvíc vidět, na tý se musí pracovat.“*

Disciplína/kázeň. *„Disciplína je určitě důležitá kvůli bezpečnosti, a když má ten tým dobrou disciplínu, tak se pak rychlejš posouvá nahoru.“* Toto tvrzení koresponduje s tvrzením jiného respondenta *„Myslím, že disciplínu máme na tréninkách hodně dobrou. Hlavně se tam nedělají moc kravin, věnujeme se tomu, co máme dělat.“*

Respekt. „*Respekt k soupeři, respekt k tomu rozhodčímu. Ať rozhodčí píská, jak píská, tak prostě on vede tu hru. K soupeři tak, že se na konci zápasu poplácáte po zádech a potřesete pravicí, pokecáte, jaká to byla dobrá hra. Nic na sebe neházíte, žádnou špinu.*“

Překonání strachu

Participantů výzkumu si strach před zápasem a z kraje zápasu svorně připouštějí. I mechanismus, jakým se se strachem vyrovnávají, mají podobný. „*Ten strach překonávám tak, že do té skládky jdu co nejrychlejš, protože vím, že to pak funguje, tak do toho prostě fláknu a strach je pryč.*“ V této metodě se participantů shodují, další zajímavou oblastí je vliv překonání strachu právě na budování sebevědomí. Jeden participant zmiňuje, že to je právě jeden z faktorů budování sebevědomí hráčů, a uvádí to na sobě. „*Ragby u mě určitě mělo vliv na sebevědomí. Hlavně když jsem překonal ten strach.*“ Jiný participant zmiňuje mechanismus budování vnitřní odvahy. „*na ragby člověk potřebuje trošku té vnitřní odvahy, aby se tomu hráči proti sobě postavil. Čím víc to člověk hraje, tak tím víc se ti prostě automaticky buduje.*“ Dalším faktorem pozitivně ovlivňujícím možnost úspěšného se vyrovnání se strachem je přijetí vlastní zodpovědnosti za svoje místo v týmu. „*vím, že když tam nebudu já, tak to schytá někdo za mě, takže nechci nechat v tom ty kamarády vedle sebe samotný.*“ Další pozitivní vliv na vyrovnávání se se strachem popisuje další participant „*Většinou se mi od toho strachu uleví hnedka po začátku, taková ta věc, že jsme nervózní do té první rány (...). Ale jinak prostě když se tomu týmu daří.*“ Další mechanismus si vyvinul jiný participant, ten strachu nevěnuje pozornost. „*Prostě na to nemyslím, prostě zavřu oči a prásk, nebo se jim snažím utýct (s balonem) aby mě nějaký velký nesundal.*“

Význam ragbyového družstva v životě

Pro participantů je ragbyové družstvo kolektivem, který v jejich měřítku důležitosti zaujímá místa velmi blízko vrcholu. „*Pro mě je to druhá rodina. Občas mi přijde, že klukům z týmu věnuju víc času, než přítelkyni, určitě víc času, než rodině. (krátká pomlka) Takže bych je měl vlastně povýšit na první rodinu.*“ Jiný participant popisuje jím vnímaný význam kolektivu, jako „*Nejsou to jenom spoluhráči, prostě to jsou všechno kamarádi. (...) Vždycky, když někdo potřebuje pomoci v tom týmu, tak řekne, a vom týmu se vždycky někdo najde, kdo tu pomoc může dát a kdo rád pomůže.*“ Všeobecně je participantů význam týmu vnímán jako

pro ně velmi důležitý. V prostředí týmu je velká míra soudržnosti a mezi hráči panuje důvěra „*Plně důvěřuji lidem, které už chvíli znám. Co se ale týká na hřišti, tak věřím všem, že mě nenechají v problému na tom hřišti, a samozřejmě teda se spoluhráčema v normálním životě, když si něco domluvíme, tak to prostě platí.*“

V pojetí týmu mezi participanty panuje shoda. Kde se ovšem participanti neshodují, je subjektivní a objektivní vnímání plnohodnotného členství. Jeden participant uvádí, že z pohledu subjektivního hodnocení se stal mnohem později, než objektivně hodnotí začlenění participant jiný. „*Jako plnohodnotný člen jsem se asi začal cítit až po své druhé sezóně. V druhé sezóně už jsem alespoň sám za sebe cítil, že týmu nějak pomáhám, když jsem s ostatními na hřišti.*“ Jiný participant uvádí zase, že se plnohodnotným členem hráč stává hned prvním zápasem. „*Prvním zápasem, první skládkou. Jak se na hřišti ukážeš, protože už netrénuješ se svejma, ale jdeš úplně proti cizímu člověku. Musíš si tam s tím protihráčem nějak poradit. To je takovej křest prostě.*“ Kdy takový přechodový rituál prvního zápasu byl vnímán většinou respondentů, jako platný, tedy že se nováček změnil na plnohodnotného hráče.

Vztah hráčů k trenérovi

O trenérovi se participanti zmiňují velmi pozitivně, shodnými znaky jsou hlavně respekt a víra v jeho vynikající hráčské dovednosti. „*Rozhodně teda ten respekt. A vnímám ho, jakože i vzor. Někde byl, umí to. To, co nám předává, nám předává dobře. Né, že bych k němu jakože přímo vzhlížel, zas takovej vzor to jakože není, ale snažím se mu vyrovnat a inspiruje mě.*“ Kdy se v mnoha znacích tato výpověď shoduje s výpovědí jiného respondenta. „*K našemu trenérovi cítím ohromnej respekt. On je pro mě částečně inspirací, protože tak, jak on se věnuje ragby, tak neznám nikoho, kdo by se ragby věnoval tak, jako on, kdo by do toho dával tolik. Takže proto ten vzor a ve všem, co děláme, má moji plnou důvěru. Prostě ví, co dělá a umí to i vysvětlit. Dost mi pomohl hlavně na začátku s tím se ty věci naučit a hlavně on umí i lidi motivovat.*“

7.3 Závěry výzkumného šetření

Kvalitativní výzkumné šetření bylo prováděno za spolupráce pěti participantů, kteří odpovídali kritériím výzkumného vzorku. Participantů byli vybíráni z jednoho sportovního družstva ragby s tím, aby bylo pokryto co možná největší věkové rozmezí a rozložení rolí v týmu. Hlavním cílem výzkumu bylo prozkoumat, jakým způsobem ragby hráče rozvíjí. Dále byl zkoumán vztah hráče k ragby jako sportu, jak se rozvíjí hráčova schopnost práce v týmu, jaký význam mají pro hráče ragbyové hodnoty, jak hráči překonávají strach při hře, co pro hráče znamená být členem týmu a jaký vztah mají hráči k trenérovi.

Toto kvalitativní výzkumné šetření bylo prováděno na malém vzorku hráčů ragby, vzhledem k tomu není možné závěry z výzkumného šetření nikterak zevšeobecňovat.

Následující část práce bude věnována zodpovídání jednotlivých výzkumných otázek.

Co pro hráče ragby tento sport znamená?

Ragby je participanty vnímáno nejenom jako sportovní volnočasová aktivita, někteří ho vnímají jako velkou součást svého života, ve které se chtějí dále rozvíjet. Mají k tomuto sportu velmi kladný vztah v návaznosti na jeho hodnotách a všeobecně uznávanými silnými morálními zásadami.

Participantů též chápou ragby jako synonymum pro ragbyový tým, což se dá snadno vysvětlit tím, že je ragby považováno za jeden z nejtýmovějších sportů vůbec.

Dále je tento sport chápán, jako cosi odlišného od běžných kolektivních sportů, a to především díky kombinaci vysokých fyzických a psychických nároků.

Jakým způsobem ragby hráče rozvíjí?

V souvislosti se zkušeností s ragby participantů uvádějí osobnostní posun především v oblasti zvyšování sebevědomí prostřednictvím úspěchů, kterých dosáhli na tréninku nebo v zápasech ragby. Dalším aspektem nabývání sebevědomí je pak pozitivní odezva od členů sportovního družstva na daný úspěch.

Další oblastí osobnostního rozvoje dosahovaného při ragby je zlepšení komunikačních dovedností. V rámci celkové otevřenosti ragbyového družstva vůči nováčkům a vzhledem k faktu, že v týmu jsou všichni vnímáni jako sobě rovní, částečně odpadají komunikační bariéry.

Prostřednictvím velké fyzické a částečně i psychické zátěže je ragby dobrou pomůckou v rámci dodržování psychohygieny a celkově dobrým nástrojem aktivní relaxace. Participanti uvádějí, že od té doby, co se ragby věnují, pocítují jisté uvolnění v oblasti pocítování agresivity.

Dále byl ve výzkumu zaznamenán posun v oblasti morálně volných vlastností, a to především v oblasti obětování se pro tým, cítění zodpovědnosti za svoje spoluhráče a za svoji roli hráče na hřišti.

Jak se rozvíjí hráčova schopnost práce v týmu?

Posun v oblasti rozvoje práce v týmu je dosahován hlavně díky zkušenosti s nutností spolupráce při plnění tréninkových nebo herních úkolů na hřišti. Podle participantů není možné v tomto sportu spoléhat pouze sám na sebe, musí se spoléhat také na své spoluhráče. To je možné, protože jsou si vědomi, co obnáší jejich role hráče na hřišti a také to, že jsou seznámeni s náležitostmi rolí svých spoluhráčů.

Další zajímavý vliv byl zjištěn v případě, že se hráč dostane do vůdčího postavení v týmu. Tento pak vzal na sebe velkou míru zodpovědnosti za rozvoj celého týmu, a snaží se být příkladem všem ostatním.

Jaký význam mají pro hráče základní hodnoty ragby?

Během své ragbyové kariéry přišli všichni participanti do kontaktu s ragbyovými hodnotami, které se v tomto sportu bezvýhradně dodržují. Věří v jejich smysl a dále prosazují jejich dodržování. Důležitým faktorem také je, že si někteří participanti vzali tyto hodnoty za své a vědomě se jimi snaží řídit nejen na hřišti, ale i ve svém osobním životě.

Jak hráči překonávají strach při hře?

Participantům je problematika strachu velmi známá. Prožívání strachu přiznávají a vyvinuli si efektivní mechanismy a postupy k jeho překonání. Někteří strachu nevěnují pozornost, jiní chtějí mít situaci, z níž mají strach, co nejrychleji za sebou a proto takovou situaci aktivně vyhledávají. Překonání strachu je chápáno jako volní proces, na který má

v některých případech vliv i chápání zodpovědnosti za svoji roli hráče, ale také zodpovědnosti vůči ostatním spoluhráčům. Faktor identifikace a překonání strachu má podle některých participantů velký vliv na další pozitivní rozvoj v oblasti sebevědomí. Dále bylo zmíněno postupné budování odvahy s tím, jak se zkušenosti s překonáváním strachu časem rozšiřují.

Co pro hráče znamená být členem týmu?

Ragbyové družstvo je participanty vnímáno jako jedna z nejdůležitějších sociálních členských skupin v jejich aktuálním životě. Mezi hráči panují velmi pevné přátelské vztahy, které jsou založené na důvěře a vzájemné pomoci jak na hřišti, tak mimo něj.

Jako plnohodnotný člen ragbyového družstva se objektivně hodnotí hráč, který si prošel prvním utkáním. Subjektivně se participanti vyjadřovali o druhém utkání, nebo i druhé sezóně, kdy je toto dáno vnímáním vlastní užitečnosti pro tým.

Pevnost a hloubka vztahu k členům ragbyového družstva je jedním ze silných faktorů při úspěšném přenášení hodnot a zvyků v kultuře tohoto sportu na nové hráče.

Jaký vztah mají hráči k trenérovi?

Pozice trenéra je participanty vnímána s respektem a bezvýhradnou důvěrou. To umožňuje bezproblémovou spolupráci na rozšiřování palety herních kompetencí hráčů.

Někteří participanti ve vztahu k trenérovi uvádějí, že se jím nechávají inspirovat, nebo že si ho berou za vzor. Nutné dodat, že toto vnímání není dáno trenérem jako sociální rolí, ale osobností člověka, který tuto roli v momentální situaci zastává, v oblasti působení trenéra je to však velmi žádoucí prvek.

Závěr

V bakalářské práci jsem popsal historii ragby a velmi stručně shrnul pravidla a rozdíly dvou nejrozšířenějších verzí tohoto sportu, tedy rugby league a rugby union. Dále byl definován pojem osobnost a představeno systémové pojetí osobnosti. Věnoval jsem se také popsání teorie komfortní zóny. V části, která je věnována vlivu sportu na lidskou psychiku a utváření osobnosti jsem se zaměřil také na potencionální vlivy ragby. V části práce, která se zaměřuje na vliv sportovního kolektivu na utváření osobnosti jeho člena, jsem věnoval pozornost dělení sociálních skupin a dále zařazení ragbyového družstva jako sociální skupiny podle tohoto dělení. V návaznosti jsem pokračoval částí, která je věnována vlivu ragbyového družstva na osobnost člena, kdy jsem se zaměřil na proces socializace. Dále jsem se věnoval popisu sociální role sportovce, konkrétněji pak role hráče ragby a role trenéra. Na vědomostech nabytých při zpracování teoretické části práce jsem sestavil kostru polostrukturovaného rozhovoru, která se sestávala z 24 otázek. Záměrným výběrem jsem vybral pět participantů z řad členů ragbyového družstva, s nimiž byly vedeny výzkumné rozhovory, ty jsem nahrával na mobilní telefon. Nahrané rozhovory jsem přepsal a zpracoval metodou otevřeného kódování v rámci výzkumného designu případová studie, který patří do skupiny kvalitativních přístupů k výzkumu.

Zajímalo mě především, jakým způsobem ragby hráče rozvíjí, jak se rozvíjí hráčova schopnost práce v týmu, jak hráči překonávají strach při hře a co pro hráče znamená být členem týmu.

Vyhodnocením nasbíraných dat jsem dokázal odpovědět na všechny mnou stanovené výzkumné otázky. Zjistil jsem, že ragby hráče podle jejich subjektivního hodnocení rozvíjí především v oblasti sebevědomí, práce v týmu, komunikačních dovedností a budování odvahy prostřednictvím překonávání strachu. Je nutné si uvědomit, že závěry z kvalitativního šetření této práce nelze žádným způsobem zobecnit, a že zjištěné vlivy na rozvoj osobnosti by měly být chápány spíše jako potencionální, není totiž možné jasně dokázat jejich příčinu v souvislosti s ragby.

Při zpracovávání práce jsem také narazil na problém, který spočíval v nedostatku dostupné literatury zabývající se přímo problematikou ragby, nahradil jsem tento nedostatek čerpáním informací z internetových zdrojů.

Při zpracovávání práce jsem zjistil, že problematika, kterou se zabývám, je mnohem většího rozsahu, než můžu v této práci pojmut. Přesto doufám, že alespoň malou měrou bude tato práce přínosem v oblasti, již se obvykle zabývá psychologie sportu a také že přispěje k šíření povědomí o ragby.

Zdroje

Seznam použité literatury

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-7367-040-2.

KIRCHNER, Jiří. Psychologie prožitku a dobrodružství: pro pedagogiku a psychoterapii. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2009, 135 s. ISBN 978-80-251-2562-5.

PAULÍK, Karel. Psychologie sportu. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2006, 154 s. ISBN 80-7368-259-1.

PAULÍK, Karel. Základy vývojové psychologie. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita, 2005, 80 s. ISBN 80-7368-039-4.

SLÁMA, Zdeněk. Ragby mládeže. 1. vyd. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1962, 83 s.

SLÁMA, Zdeněk. Ragby: technika, taktika, metodika nácviku, trénink. 1. vyd. Praha: Olympia, 1984, 139 s.

SMĚKAL, Vladimír. Pozvání do psychologie osobnosti: člověk v zrcadlení vědomí a jednání. 3., opr. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2009, 523 s. ISBN 978-80-87029-62-6.

STUBBS, Ray. Kniha sportů: sporty, pravidla, taktiky, techniky. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 2009, 448 s. ISBN 978-80-242-2558-6.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.

TOD, David, Joanne THATCHER, Rachel RAHMAN, Nigel HOLT a Rob LEWIS. Psychologie sportu. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 194 s. ISBN 978-80-247-3923-6.

VÁLKOVÁ, Hana. Sociálně psychologické faktory a vývoj výkonnosti hráčů košíkové. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1989, 194 s.

VANĚK, Miroslav, Václav HOŠEK a Bohumil SVOBODA. Studie osobnosti ve sportu. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1974, 297 s.

Internetové zdroje

CZRLA. Historie rugby league. Rugbyleague.cz [online]. [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://rugbyleague.cz/pravidla/historie-rugby-league.html>

ČESKÁ RUGBYOVÁ UNIE. Ragbyové hodnoty. Česká ragbyová unie [online]. [vid. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://rugbyunion.cz/cs/page/175>

ENGLAND RUGBY, History of the RFU. England rugby[online]. [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://www.englandrugby.com/about-the-rfu/history-of-the-rfu/>

Jaroch, Jan. Největší česká legenda o ragby: Ještě je to poctivý a ryzí sport. iSport.cz [online]. ©6. 11. 2015 [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://isport.blesk.cz/clanek/ostatni-ragby/248636/nejvetsi-ceska-legenda-o-ragby-jeste-je-to-poctivy-a-ryzi-sport.html>

WIKIPEDIA. History of rugby league. Wikipedia [The free encyclopedia online]. Poslední změna článku 29.10.2015b. [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_rugby_league

WIKIPEDIA. History of rugby union. Wikipedia [The free encyclopedia online]. Poslední změna článku 6.11.2015a. [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_rugby_union WIKIPEDIA. History of rugby union. Wikipedia [The free encyclopedia online]. Poslední změna článku 6.11.2015a. [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_rugby_union